

Regeringens proposition

1976/77: 125

med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77;

beslutad den 24 mars 1977.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för de åtgärder och de ändamål som framgår av föredragandenas hemställan.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

INGEMAR MUNDEBO

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås utgifter m. m. på tilläggsbudget III till statsbudgeten för innevarande budgetår.

De anslag som begärs uppgår till ca 2 961 milj. kr., varav ca 2 867 milj. kr. på driftbudgeten och ca 95 milj. kr. på kapitalbudgeten. De största anslagen för egentliga statsutgifter på driftbudgeten föreslås gå till sysselsättningsskapande åtgärder, särskilda åtgärder för arbetsanpassning, byggande av statliga vägar samt svenska FN-styrkors verksamhet utomlands. De största anslagen på kapitalbudgeten avser inköp av skogsmaskiner samt förvärv av viss eldistribution m. m. för statens vattenfallsverk.

Sammanlagt har nu begärts eller anvisats anslag på tilläggsbudget till statsbudgeten för innevarande budgetår med ca 5 822 milj. kr.

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Troedsson, Mundebo, Ullsten, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Gustavsson, Dahlgren, Åsling, Mundebo, Ullsten, Burenstam Linder, Wikström, Johansson

Proposition med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77

Statsråden föredrar förslag till riksdagen i frågor angående anslag m. m. på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77. Anförandena redovisas i underprotokollen för resp. departement.

Statsrådet Mundebo anför: Riksdagen fastställde under riksmötet 1975/76 statsbudgeten för budgetåret 1976/77. De anslag som därutöver har anvisats vid innevarande riksmöte har uppförts på tilläggsbudget I (prop. 1976/77: 25, FiU 1976/77: 7, rskr 1976/77: 105). Vidare har, samtidigt som förslaget till statsbudget för nästa budgetår avlämnades, också föreslagits anslag på tilläggsbudget II till statsbudgeten för innevarande budgetår (prop. 1976/77: 101).

I prop. 1976/77: 57 har regeringen föreslagit att staten skall lämna ett kapitaltillskott om ca 1 800 milj. kr. till Norrbottens Järnverk AB. Av detta belopp utgör ca 490 milj. kr. eftergift av tidigare statliga lån.

Regeringen har i prop. 1976/77: 95 om vissa industri- och sysselsättningsstimulerande åtgärder anvisat totalt 350 milj. kr. på tilläggsbudget för innevarande budgetår. Vidare har regeringen i prop. 1976/77: 98 föreslagit att 47 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget för innevarande budgetår till lån till Areprojektet. Dessutom har regeringen i prop. 1976/77: 99 föreslagit att 2,5 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget för innevarande budgetår till stöd till tidningar på andra språk än svenska. I prop. 1976/77: 105 har regeringen föreslagit att 125 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget för innevarande budgetår till sysselsättningskapande åtgärder för tekoindustrierna.

Ytterligare anslagsframställningar på tilläggsbudget under löpande budgetår har nu ansetts behövliga. De bör föreläggas riksdagen i en

gemensam proposition om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att besluta om anslag m. m. på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 i enlighet med de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredragandena har anfört för den åtgärd eller det ändamål som föredragandena har hemställt om.

Regeringen förordnar att de anföranden som redovisas i underprotokollen och en sammanställning över de anslag som regeringen begär skall bifogas propositionen som bilagor 1—16.

Bilaga 1

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Romanus

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser justitiedepartementets verksamhetsområde

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[1] **3. Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 1 000 kr. Behållningen under anslaget var vid ingången av budgetåret ca 18 milj. kr.

Från anslaget bestrids utgifter för större byggnadsföretag inom kriminalvården.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975/76: 100 bil. 1, FiU 1975/76: 20, rskr 1975/76: 173) den 20 januari 1977 beslutat om vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbottens län under budgetåret 1976/77. Beslutet innebär bl. a. att anslaget får belastas med 14 210 000 kr. utöver vad som tidigare medgivits.

I beslut den 20 januari 1977 har regeringen vidare uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med kriminalvårdsstyrelsen *dels* projektera och utföra en ny kriminalvårdsanstalt (lokalanstalt) i Luleå inom en kostnadsram av 11,9 milj. kr. i prisläge den 1 april 1976, *dels* utföra diverse byggnadsarbeten vid kriminalvårdsanstalten i Haparanda inom en kostnadsram av 2 310 000 kr. i prisläge den 1 april 1976.

Föredraganden

Med hänsyn till vad jag har anfört i det föregående bör följande kostnadsramar i 1 000-tal kr. föras upp i investeringsplanen.

Byggnadsobjekt	Kostnadsram 1976-04-01	Beräknad medels- förbrukning		Bygg- start år-mån	Färdig- ställande år-mån
		1976/77	1977/78		
Luleå (lokalanstalt)	11 900	500	3 000	78-01	79-03
Haparanda (verk- stads- och fritids- lokaler m. m.)	2 310	500	1 810	77-04	78-04

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården* på tilläggs-
budget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett
investeringsanslag av 14 210 000 kr.

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Ullsten

**Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77
såvitt avser utrikesdepartementets verksamhetsområde**

DRIFTBUDGETEN

TREDJE HUVUDTITELN

A. Utrikesdepartementet m. m.

[1] **A 3. Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik förts upp ett reservationsanslag av 7,3 milj. kr. Medlen är avsedda för anskaffning, projektering, produktion och förvaltning av inredning och inventarier vid kansli- och bostadsfastigheter för utrikesförvaltningen. Till följd av att vissa vid anslagsberäkningen icke förutsedda projekt tillkommit har behov av extra medelstilldelning för innevarande budgetår uppstått. Detta beräknas till 525 000 kr.

Med hänvisning till ovanstående hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 525 000 kr.

E. Diverse

[2] **E 4. Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik förts upp ett reservationsanslag av 4 847 000 kr.

Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) har i sin anslagsframställning för innevarande budgetår icke beräknat erforderligt utrymme för s. k. lönekostnadspålägg avseende täckning av sociala avgifter. Vidare har extra kostnader uppstått till följd av domstolsbeslut

om beskattning av den utländska forskarpersonalens bostadsförmåner. SIPRI bör erhålla kompensation härför. Medelsbehovet uppgår till sammanlagt 254 000 kr.

Med hänsyn till vad jag ovan har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 254 000 kr.

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Bohman

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser försvarsdepartementets verksamhetsområde

DRIFTBUDGETEN**FJÄRDE HUVUDTITELN****H. Övrig verksamhet**

[1] **H 9. FN-styrkors verksamhet utomlands.** Medel för en svensk militär styrka i FN-tjänst anvisades första gången på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1956/57 (prop. 1956: 198, SU 1956: 179, rskr 1956: 539). Därefter har årligen ytterligare medel anvisats för svenska FN-styrkors verksamhet. Medel för de årliga utgifterna inom Sverige för att rekrytera, utbilda och organisera den svenska beredskapsstyrkan m. m. anvisas sedan budgetåret 1965/66 under förslagsanslaget Beredskapsstyrka för FN-tjänst. Medel för FN-styrkors verksamhet utom Sverige och för viss personal vid Sveriges ständiga representation i FN samt — fr. o. m. den 1 juli 1967 — för observatörer i FN-tjänst anvisades budgetåren 1965/66—1971/72 under reservationsanslaget Kostnader för svenska FN-styrkor m. m. Fr. o. m. budgetåret 1972/73 har medel för FN-styrkornas verksamhet utom Sverige anvisats under anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands. Sammanlagt har för svenska FN-styrkors verksamhet hittills anvisats 801 965 000 kr. på tilläggsstat och tilläggsbudget. Därav har 62 milj. kr. anvisats för att täcka utgifterna för FN-styrkan på Cypern, för FN-styrkan i Mellersta Östern och FN-observatörer under tiden juli—december 1976 samt för vissa oförutsedda utgifter (prop. 1976/77: 25 bil. 3, FöU 1976/77: 5, rskr 1976/77: 67).

Del av ifrågavarande kostnader avses bli ersatta av FN. Intill den 1 januari 1977 har från FN influtit 423 178 140 kr. Sveriges fordran hos FN enligt hittills framlagda krav uppgår f. n. till 56 367 220 kr. Ersättningar som flyter in från FN tillgodoförs driftbudgetens inkomsttitel Övriga diverse inkomster.

Genom beslut den 21 oktober 1976 har tiden för den svenska FN-insatsen i Mellersta Östern förlängts t. o. m. den 24 april 1977. Utgifterna beräknas till ca 6 milj. kr. för månad eller för tiden januari—juni 1977 sammanlagt 36 milj. kr.

Genom beslut den 15 december 1976 har tiden för den svenska FN-insatsen på Cypern förlängts t. o. m. den 15 juni 1977. Utgifterna beräknas till ca 3,8 milj. kr. för månad eller sammanlagt 22,5 milj. kr.

En allmän medelsreserv av 3,5 milj. kr. bör beräknas med hänsyn till eftersläpande sjukvårdskostnader för tidigare kontingenter samt vissa utgifter som kan bli nödvändiga vid en avveckling av kontingenterna.

Antalet observatörer i FN-tjänst uppgick den 1 januari 1977 till 41. Medelsbehovet för dessa kan beräknas till 470 000 kr. för månad eller för tiden januari—juni 1977 sammanlagt 2,8 milj. kr.

Vid utgången av december 1976 kvarstod en behållning på ca 4 253 200 kr. under anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands.

Behovet av ytterligare medel för FN-styrkor i Mellersta Östern och på Cypern och för observatörer uppgår alltså till (36 000 000 + 22 500 000 + 3 500 000 + 2 800 000 - 4 253 200) 60 546 800 kr., avrundat 60,5 milj. kr. Medlen bör liksom tidigare anvisas utanför utgiftsramen för det militära försvaret.

Med hänsyn till att många osäkra faktorer ligger i anslagsberäkningen kan det bli nödvändigt att även i fortsättningen förskottsvis bestrida utgifter för ifrågavarande ändamål från anslaget Oförutsedda utgifter.

Dessa utgifter bör slutligt belasta anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands. Frågan om deras täckning bör få tas upp framdeles.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *FN-styrkors verksamhet utomlands* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 60 500 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

[2] a. **Lån till stiftelsen Drottning Victorias Örlogshem.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1976/77. Stiftelsen erhåller av statsmedel endast ett mindre bidrag (5 000 kr.).

Stiftelsen Drottning Victorias Örlogshem har till uppgift att bereda främst värnpliktiga på permission inkvartering och servering till förmånliga priser. Örlogshemmet är i mån av utrymme också öppet för an-

nan personal inom försvarsmakten samt för civila. Örlogshemmet är beläget på Blasieholmen i Stockholm.

Huvudmännen för stiftelsen har i skrivelse till regeringen den 29 juni 1976 framhållit följande.

Örlogshemmet är i stort behov av in- och utvändig renovering. Fastigheten avses även anslutas till kommunens fjärrvärmenät. Stiftelsen har inga egna medel att täcka dessa kostnader. Huvudmännen för stiftelsen ansöker därför om ett ränte- och amorteringsfritt lån om 1,6 milj. kr. Som säkerhet för lånet erbjuds inteckningar i fastigheten. Fastigheten är taxerad till 1 450 000 kr. och belåningsvärderad till 4 milj. kr. Fastighetens marknadsvärde är beräknat till drygt 7 milj. kr. (1976). Inteckningarna i fastigheten uppgår till ca 600 000 kr.

Fortifikationsförvaltningen har i granskningsutlåtande yttrat sig över föreliggande planer och kostnadsberäkningar.

Föredraganden

Örlogshemmet fyller en inte oväsentlig värnpliktssocial uppgift. Om inte en upprustning av hemmet kommer till stånd tvingas stiftelsen avveckla verksamheten. Jag förordar därför att staten, mot säkerhet i inteckningar i fastigheten, ger stiftelsen Drottning Victorias Örlogshem ett ränte- och amorteringsfritt lån. Den angivna lånesumman om 1,6 milj. kr. bör räknas upp enligt de principer som gäller för beräkning av prisregleringsmedel för perioden februari 1975 till november 1976. Lånesumman bör därför höjas till 1,9 milj. kr. Anslag för detta lån bör föras upp på tilläggsbudget III för budgetåret 1976/77 under fonden för låneunderstöd. Vidare bör lånet ligga inom den bestämda utgiftsramen för de militära försvarsutgifterna. Lånet skall utan föregående uppsägning vara förfallet till betalning om stiftelsen säljer fastigheten eller upplåter den för annat ändamål än vad som avses med stiftelsens verksamhet. Det bör ankomma på regeringen att fastställa de närmare villkoren för lånet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lån till stiftelsen Drottning Victorias Örlogshem* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 1 900 000 kr.

Bilaga 4

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Gustavsson

**Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77
såvitt avser socialdepartementets verksamhetsområde**

DRIFTBUDGETEN

FEMTE HUVUDTITELN

A. Socialdepartementet m. m.

[1] A 2. **Kommittéer m. m.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisats ett reservationsanslag av 13,2 milj. kr. Den utredningsverksamhet som bekostas från anslaget har under budgetåret blivit mera omfattande och kostnadskrävande än vad som kunde förutses vid anslagsberäkningen hösten 1975. Jag räknar nu med ett ytterligare medelsbehov av 3,6 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten
för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av
3 600 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

[2] 1. **Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.** Till ändamålet har för budgetåret 1976/77 anvisats ett investeringsanslag av 4,7 milj. kr. Den 1 juli 1976 fanns en behållning på ca 7,7 milj. kr.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975/76: 100 bil. 1, FiU 1975/76: 20, rskr 1975/76: 173) den 20 januari 1977 beslutat om särskilda sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbottens län budgetåret 1976/77. Beslutet innebar bl. a. att från detta investeringsanslag skulle få bekostas utgifter med högst 1,5 milj. kr. utöver vad regeringen föreskrivit i annat sammanhang. I beslut samma dag

medgav regeringen efter förslag av socialstyrelsen att vissa byggnadsarbeten får påbörjas innevarande budgetår vid erkända vårdanstalten Holmforshemmet i Bodens kommun.

Vid min anmälan av anslaget i 1977 års budgetproposition beräknade jag medelsbehovet under budgetåret 1976/77 för övriga under budgetåret aktuella byggnadsföretag till 12,4 milj. kr. Det totala medelsbehovet under innevarande budgetår uppgår således till 13,9 milj. kr. Jag förordar därför att ytterligare 1,5 milj. kr. anvisas för ändamålet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kr.

Bilaga 5

Utdrag
KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Turesson

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77
såvitt avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde

DRIFTBUDGETEN**SJÄTTE HUVUDTITELN****A. Kommunikationsdepartementet m. m.**

[1] **A 2. Kommittéer m. m.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under ifrågavarande anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 6,1 milj. kr. Med beaktande av disponibel reservation på anslaget vid ingången av budgetåret av 1 562 000 kr. finns totalt 7 662 000 kr. att tillgå. Detta belopp bedöms bli otillräckligt med hänsyn dels till tidigareläggningar av delar av utredningsarbetet inom 1975 års Öresundsdelegation (K 1975: 06), dels till kostnader för under budgetåret tillsatta utredningar, såsom Brommautredningen (K 1976: 03), utredningen (K 1976:04) om vissa bidrags- och författningsfrågor avseende cykeltrafiken och SMHI-utredningen (K 1977: 01). Belastningen på anslaget för budgetåret 1976/77 beräknas uppgå till 8,9 milj. kr. Ett ytterligare medelsbehov om 1 238 000 kr. föreligger således.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 1 238 000 kr., varav hälften att avräknas mot automobilskatte-medlen.

B. Vägväsendet

[2] **B 3. Byggande av statliga vägar.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår förts upp ett reservationsanslag av 865 milj. kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975/76: 100 bil. 1, FiU 1975/76: 20, rskr 1975/76: 173) har regeringen den 20 januari 1977

beslutat att statens vägverk från reservationsanslaget Byggande av statliga vägar får — utöver vad regeringen i annat sammanhang har föreskrivit — bestrida utgifter med högst 104 milj. kr. Medlen skall användas för sysselsättningsskapande vägbyggnadsåtgärder i Norrbottens län. Arbetena skall bedrivas av statens vägverk med arbetskraft som rekryteras i samråd med arbetsförmedlingen. Tidpunkt för arbetenas igångsättande skall beslutas i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen. Vägarbetena beräknas pågå under hela år 1977 och halva år 1978. För år 1977 har beräknats att 56 milj. kr. kan upparbetas.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Byggande av statliga vägar* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 104 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Bilaga 6

EKONOMIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Bohman

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77
såvitt avser ekonomidepartementets verksamhetsområde

KAPITALBUDGETEN

VI. FONDEN FÖR STATENS AKTIER

[1] aa. **Teckning av aktier i Lantbruksnäringsarnas Primärkredit Aktieföretag.** Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för budgetåret 1976/77.

Lantbruksnäringsarnas Primärkredit AB bildades efter beslut av 1964 års riksdag (prop. 1964: 117, BaU 1964: 34, rskr 1964: 233; JoU 1964: 17, rskr 1964: 243). Staten äger 50 % av aktiekapitalet. Övriga aktieägare är Lantbrukarnas Riksförbund, Kooperativa Förbundet och AB Samkredit. Bolaget skall medverka till finansiering av företrädesvis företag vars verksamhet avser förädling eller distribution av produkter från jordbruket eller skogsbruket eller binäringar till dessa eller distribution av förnödenheter till samma näringsgrenar. Bolagets långivning är huvudsakligen långfristig. Medel för verksamheten anskaffas genom egen upplåning. Enligt bolagsordningen skall bolaget ha ett aktiekapital av lägst 5 och högst 15 milj. kr. jämte en garantifond på lägst 15 och högst 30 milj. kr. Aktiekapitalet uppgår f. n. till 5 milj. kr. och garantifonden till 30 milj. kr. Vidare finns en reservfond om 2,5 milj. kr.

Bolaget har rätt att för rörelsen upplåna medel och ikläda sig garantiförpliktelser till ett belopp som, frånräknat upplåningen mot förlagsbevis, motsvarar högst 20 gånger summan av bolagets eget kapital och garantifond. Mot förlagsbevis upplånat kapital intill ett belopp motsvarande summan av bolagets aktiekapital och garantifond likställs med eget kapital med viss begränsning i fråga om förlagslån som långgivaren kan återkräva inom fem år.

Lantbruksnäringsarnas Primärkredit AB hemställer i skrivelse till regeringen den 26 januari 1977 att åtgärder vidtas från statens sida för att teckna aktier i bolaget för ytterligare 5 milj. kr. och ställa garanti

på ytterligare högst 15 milj. kr. till bolagets förfogande. Bolaget anför därvid bl. a. följande.

Bolagets upplåningsrätt uppgår f. n. till 1 450 milj. kr. under förutsättning att rätten att utge förlagsbevis maximalt utnyttjas. Bolagets upplåning sedan år 1965 framgår av följande uppställning:

År	Upplåning (1 000-tal kr.)	Ökning per år (1 000-tal kr.)
1965	53 547	—
1966	112 782	59 235
1967	180 867	68 085
1968	297 260	116 393
1969	353 210	55 950
1970	434 819	81 609
1971	541 910	107 091
1972	673 235	131 325
1973	792 460	119 225
1974	897 135	104 675
1975	1 003 860	106 725
1976	1 205 108	201 248

Bolagets upplåning har fram till år 1972 uteslutande skett mot revers. Sistnämnda år började även upplåning mot förlagsbevis att ske. Summan av utelöpande förlagsbevis uppgår till 22,3 milj. kr.

Bolaget har hittills utnyttjat ca 1 205 milj. kr. av upplåningsrätten och kan alltså disponera ytterligare 245 milj. kr. Utlåningen var vid 1976 års utgång 1 226 milj. kr. (föregående år 1 031 milj. kr.). Beviljade, ännu ej utbetalade lån uppgår f. n. till 46 milj. kr. Under januari 1977 beräknas låneansökningar på ytterligare ca 90 milj. kr. bli behandlade. Därutöver har inkommit låneframställningar med hemställan om utbetalning under år 1977 på sammanlagt ca 285 milj. kr. Upplåningsbehovet kan alltså f. n. beräknas behöva ökas med ca 420 milj. kr. Ytterligare låneframställningar väntas under år 1977 på belopp mellan 100 och 200 milj. kr. Om en upplåning av denna storlek skulle medges av riksbanken för år 1977, skulle den icke kunna rymmas inom den förut angivna upplåningsrätten. För att öka upplåningsrätten förordar bolaget att aktiekapitalet höjs genom en nyemission på nominellt 10 milj. kr. till det enligt bolagsordningen högsta medgivna beloppet 15 milj. kr. Härför fordras en aktieteckning från statens sida med hälften av beloppet eller 5 milj. kr. Bolaget anser det lämpligt att samtidigt öka bolagets reservfond, som f. n. uppgår till 2,5 milj. kr., så att den kommer att utgöra 20 % av aktiekapitalet. Detta kan ske genom att aktierna betalas med 105 % av det nominella värdet. För att öka möjligheterna till en vidgad upplåningsrätt förordar bolaget vidare att garantifonden ökas med 30 milj. kr., varav 15 milj. kr. belöper på staten. Härför behövs emellertid ändring i gällande bolagsordning.

Bankinspektionen, fullmäktige i Sveriges riksbank och fullmäktige i riksgäldskontoret har inget att erinra mot de framförda förslagen.

Föredraganden

I likhet med remissinstanserna har jag ingen erinran mot den föreslagna ökningen av aktiekapitalet och garantifonden. Jag tillstyrker sålunda att upplåningskapaciteten för Lantbruksnäringsnämndens Primärkredit AB höjs i den omfattning som bolaget har förordat. Beslut om höjning av upplåningskapaciteten enligt det sagda har — under förutsättning att riksdagen beviljar nödvändiga medel härför — fattats på ordinarie bolagsstämma den 21 mars 1977. Jag föreslår att staten för sin del tecknar nya aktier i bolaget till ett nominellt belopp av 5 milj. kr. att betalas till en kurs av 105 % av detta belopp. Medel för aktieteckningen bör anvisas redan under innevarande budgetår. För ökning av garantifonden bör erforderlig garantiförbindelse från statens sida på 15 milj. kr. utfärdas av riksgäldskontoret.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda garantiförbindelse på 15 000 000 kr. att ingå i garantifonden för Lantbruksnäringsnämndens Primärkredit Aktiebolag,
2. till *Teckning av aktier i Lantbruksnäringsnämndens Primärkredit Aktiebolag* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 5 250 000 kr.

Bilaga 7

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Mundebo

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser budgetdepartementets verksamhetsområde, m. m.

[1] **Garanti till Systembolaget AB för pensionsåtaganden.** Systembolaget AB bildades år 1954 inom ramen för de riktlinjer för alkoholpolitiken som beslutades av statsmakterna år 1954. Bolagets uppgift är att driva detaljhandel med sprit, vin och starköl samt att idka annan rörelse som har samband därmed. Enligt avtal med staten innehar bolaget den ensamrätt till detaljhandel med nämnda varor som föreskrivs i rusdrycksförsäljningslagen (1954: 521, ändrad senast 1976: 513). Staten äger samtliga aktier i Systembolaget AB.

Genom lagstiftning hösten 1976 infördes ändrade avdragsregler för kostnader för tryggnad av pensionsåtaganden m. m. (prop. 1976/77: 48, SkU 1976/77: 14, rskr 1976/77: 102, SFS 1976: 1099—1101). De nya reglerna innebär bl. a. att begreppet allmän pensionsplan — som är av avgörande betydelse när det gäller att bestämma avdragsrätten för kostnader för pensionsutfästelser — har utvidgats något i förhållande till tidigare gällande regler. Således har t. ex. i punkt 2 e andra stycket av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen (1928: 370), KL, föreskrivits att med allmän pensionsplan avses i KL, i fall där pensionsåtagande enligt allmän pensionsplan inte föreligger, bl. a. pensionsåtagande som har lämnats av statligt företag och för vilket staten har lämnat borgen. Bakgrunden till förslaget är den huvudregel som gäller när allmän pensionsplan inte föreligger och som innebär att med allmän pensionsplan skall likställas pensionsåtagande som ryms inom vad som är sedvanligt enligt allmän pensionsplan. För avdragsrätt krävs enligt huvudregeln vidare att pensionsåtagande som inte har tryggats genom pensionsförsäkring eller avsättning till stiftelse skall tryggas genom kreditförsäkring.

I prop. 1976/77: 48 anförde jag att den nämnda nya bestämmelsen i första hand avser aktiebolag i vilka staten direkt eller indirekt äger huvuddelen av aktierna. Det påpekades att det förekommer att sådana företag — trots att de lämnar pensionsutfästelser som till sitt innehåll

är i stort sett likvärdiga med allmän pensionsplan — antingen saknar praktiska möjligheter att kreditförsäkra utfästelserna utan statlig borgen eller ändå med hänsyn till omständigheterna bör kunna få ersätta kreditförsäkring med statlig borgen. Den omständigheten att staten lämnar borgen för utfästelserna torde medföra att dessa får likställas med allmän pensionsplan. Det torde därvid beaktas att ett sådant borgensåtagande kräver riksdagens medverkan och att riksdagen därigenom får möjlighet att allsidigt pröva lämpligheten av att ett visst statligt företag befrias från kravet på kreditförsäkring. Jag förutsatte därvid att riksdagen som underlag för sin bedömning har tillgång till yttrande från riksskatteverket.

I skrivelse den 21 januari 1977 har Systembolaget AB hemställt om en statlig garanti för bolagets pensionsförpliktelser. Systembolaget AB anför att enligt den lagstiftning jag tidigare har redogjort för är bolagets avsättningar till pensionsreserv inte till fullo avdragsgilla vid beskattning utan att pensionsutfästelserna har tryggats genom kreditförsäkring eller dylikt. De pensionsbestämmelser som gäller för de anställda i systembolaget ansluter i allt väsentligt till statens pensionsreglemente. Enligt tilläggsbestämmelser till statens pensionsreglemente samordnas i förekommande fall pensionsrätt i bolaget med statlig pensionsrätt.

Bolagets pensioner utbetalas av statens personalpensionsverk enligt samma rutiner som gäller för statens pensionärer. Pensionerna betalas med löpande inkomster. I dag uppgår antalet pensionärer till ca 1 500 och antalet anställda med pensionsrätt är ca 2 600. Härtill kommer utfästelser om framtida livräntor till omkring 600 personer som har slutat sin anställning i bolaget. Bolagets pensionsskuld — som har beräknats av kommunernas pensionsanstalt i samråd med statens personalpensionsverk — beräknades den 31 december 1975 till 269 milj. kr. För att trygga detta åtagande redovisas i balansräkningen på särskilt konto avsättning till pensionsskuld om f. n. ca 214 milj. kr.

Yttranden över bolagets skrivelse har inhämtats från riksskatteverket och statens personalpensionsverk.

Statens personalpensionsverk bekräftar i sitt remissvar att pensionsreglementet för systembolagets personal överensstämmer med statens pensionsreglemente. *Riksskatteverket* har granskat systembolagets pensionsreglemente och överenskommelsen angående pensionsförmåner till deltidsanställd timavlönad butiks- och kontorspersonal och funnit att bestämmelserna i dessa inte utgör hinder för bifall till systembolagets anhållan.

Föredraganden

Systembolaget AB svarar enligt avtal med staten för de uppgifter som enligt rusdrycksförsäljningslagen ankommer på detaljhandelsbolaget. Bolaget är helt statsägt och har legalt monopol på detaljhandeln

med rusdrycker. I allt väsentligt överensstämmer bolagets pensionsreglemente med statens pensionsreglemente och pensionerna utbetalas av statens personalpensionsverk. Pensionsskulden beräknades den 31 december 1975 till 269 milj. kr. Under hand har jag inhämtat från bolaget att pensionsskulden den 31 december 1976 uppgick till 280 milj. kr. Enligt gällande lagstiftning är bolagets avsättningar till pensionsreserv inte till fullo avdragsgilla vid beskattning utan att de har tryggats genom kreditförsäkring eller dylikt.

Jag vill erinra om vad jag anförde vid förslaget till den av innevarande riksmöte antagna lagstiftningen om möjligheterna att ge statlig garanti för vissa pensionsåtaganden (prop. 1976/77: 48 s. 62—63). Systembolagets pensionsutfästelser är s. k. bruttoförmåner vilka f. n. inte kan kreditförsäkras. För att pensionsåtagandena i beskattningshänseende skall kunna jämföras med allmän pensionsplan och därigenom avsättningar till pensionsreserven till fullo skall bli avdragsgilla vid beskattning krävs enligt gällande lagstiftning en garanti från staten.

Genom att bolaget har legalt monopol innebär en garanti inte en förmån som snedvrider konkurrensen. Med hänsyn härtill och mot bakgrund av att bolaget bör beredas samma möjligheter som flertalet andra företag att dra av sina pensionsavsättningar vid beskattning förordar jag att bolaget beviljas en statlig garanti för sina pensionsutfästelser. Av principiella skäl anser jag att bolaget till statsverket bör utge premie för den kreditförsäkring som denna statliga borgen innebär. Bolaget bör alltså årligen till inkomstiteln Pensionsmedel m. m. betala in ett belopp som motsvarar vad en kreditförsäkring skulle ha kostat.

En sådan garanti medför att bolagets samtliga avsättningar i bokslut till pensionsreserven intill pensionsskuldens faktiska aktuella belopp skall vara avdragsgilla vid beskattning så länge bolaget tillämpar pensionsreglemente som ansluter till statens pensionsreglemente. Med hänsyn till bolagets karaktär innebär garantiåtagandet dessutom närmast en formell förpliktelse att belasta driftbudgetens inkomstitel Pensionsmedel m. m. för bolagets pensionsåtaganden i det fall bolaget inte skulle kunna bestrida dem av egna medel.

Vid utgången av år 1969 uppgick bolagets pensionsskuld till 153 milj. kr. och f. n. uppgår den till 280 milj. kr. Pensionsskuldens tillväxt beror på löneökningar, ökning av utgående pensionsförmåner och av antalet pensionsberättigade. Med hänsyn till pensionsskuldens framtida tillväxt bör garantin bestämmas till högst 400 milj. kr., vilket innebär att frågan ånyo får underställas riksdagen om pensionsskulden växer över detta belopp.

Med hänvisning till vad jag har anfört i det föregående hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att utfärda en statlig garanti för pensionsförpliktelser vid Systembolaget AB intill en pensionsskuld om 400 000 000 kr.

DRIFTBUDGETEN**SJUNDE HUVUDTITELN****E. Diverse**

[2] **E 14. Statlig företagshälsovård.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 1 000 kr.

I prop. 1975/76: 100 (bil. 2 punkten 6 och bil. 9 s. 136) anmälde föredragande statsrådet frågan om den statliga företagshälsovårdens uppbyggnad och finansiering. Därvid föreslogs uppförandet av ett nytt anslag i statsbudgeten, benämnt Statlig företagshälsovård. Från detta anslag borde förskottsvis bestridas kostnader för hälsoråds verksamhet samt kostnader för etablering och drift av företagshälsocentraler för statsanställda m. fl. enligt en stat som skulle fastställas av regeringen. Kostnaderna skulle slutligt fördelas på de myndigheter, affärsdrivande verk m. fl. som anslöts till hälsocentralerna. Vid den slutliga fördelningen borde kostnaderna belasta de anslag eller anslagsposter (motsv.) från vilka kostnaderna för sjukvården hos myndigheterna m. fl. bestrids. Detta skulle komma att medföra en merbelastning av vissa anslag. I statsbudgeten borde föras upp endast ett formellt anslag av 1 000 kr. Riksdagen lämnade förslaget utan erinran (InU 1975/76: 35, rskr 1975/76: 210). Regeringen har genom beslut den 28 oktober 1976 fastställt stat för anslaget.

Föredraganden utgick således ifrån att de förskottsvisa utbetalningar som skulle ske från anslaget skulle kunna fördelas på anslagspost för sjukvård eller motsvarande hos myndigheter m. fl. så att någon belastning inte skulle komma att redovisas på anslaget Statlig företagshälsovård.

Verksamheten inom de regionala hälsoråden inriktas under budgetåret 1976/77 på bl. a. kartläggning av befintliga företagshälsovårdsresurser och planering för statliga företagshälsocentraler. Enligt hälsorådets planläggning kommer sådana hälsocentraler att kunna etableras först under budgetåret 1977/78. Kostnader för hälsorådets verksamhet under innevarande budgetår kan således inte fördelas på myndigheter m. fl. som är anslutna till hälsocentraler. Anslaget Statlig företagshälsovård kommer därför att uppvisa en belastning vid slutet av innevarande budgetår. Det är nu inte möjligt att göra en tillförlitlig beräkning av anslagsbelastningen. En redovisning därav bör i stället lämnas i nästkommande budgetproposition.

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag nu har anfört.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETFOND

[3] **11. Byggnadsarbeten för statlig förvaltning.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 325 milj. kr., varav 40 milj. kr. på tilläggsbudget II. Vid budgetårets ingång fanns ingen behållning under anslaget.

Från anslaget bestrids utgifter för investeringar i byggnader för statlig förvaltning eller annan statlig verksamhet i den mån medel inte har anvisats under annat investeringsanslag. För byggnadsobjekt som beräknas kosta mer än 2 milj. kr. förs separata kostnadsramar upp i den investeringsplan som finns upptagen under anslaget.

I gällande investeringsplan är under förevarande anslag uppförd en kostnadsram för övriga omlokaliseringsobjekt (prop. 1975/76: 100 bil. 9, FiU 1975/76: 24, rskr 1975/76: 225). Kostnadsramen är avsedd för de återstående omlokaliseringsobjekt för vilka byggnadsstyrelsen har redovisat byggnadsprogram men där planeringen ännu inte förts så långt att förslag till separata kostnadsramar har kunnat redovisas för riksdagen. Jag har vid min anmälan under denna rubrik på tilläggsbudget I och II till statsbudgeten för innevarande budgetår (prop. 1976/77: 25 bil. 6 och prop. 1976/77: 101 bil. 5) redovisat kostnadsramar för två sådana byggnadsobjekt — nybyggnad i kv. Blåsenhus i Uppsala för Sveriges geologiska undersökning samt nybyggnad i kv. Jungfrun i Sundsvall för riks försäkringsverket. Byggnadsstyrelsen har i början av år 1977 redovisat förslag till kostnadsramar för ytterligare tre byggnadsobjekt för omlokaliserad statlig verksamhet för vilka redovisning för riksdagen nu bör ske med hänsyn till tidplanen för arbetena. Vidare har byggnadsstyrelsen redovisat förslag till upprustning av värmeförsörjningen för anläggningarna i Hägernäs i Täby kommun. Även detta byggnadsärende bör med hänsyn till tidplanen redovisas i detta sammanhang.

Stockholm. Värmeförsörjning i Hägernäs. Byggnadsstyrelsen har redovisat byggnadsprogram för ombyggnad och komplettering av befintlig panncentral inom det område i Hägernäs i Täby kommun som tidigare disponerades av förutvarande Roslagens flygflottilj. Inom området finns byggnader för bl. a. statens scenateljéer samt kulissmagasin. Vidare anordnas permanenta lokaler för arbetsmarknadsutbildning (jfr prop. 1976/77: 100 bil. 11 s. 153). Byggnadsstyrelsens förslag omfattar ombyggnad och utbyte av pannor inom befintlig panncentral samt viss dragning av nya varmvattenledningar inom området. Kostnaderna för arbetena beräknas av byggnadsstyrelsen till 3 milj. kr. i prisläget den 1 april 1976. Byggnadsarbetena avses komma att påbörjas under sommaren 1977.

Regeringen har den 10 mars 1977 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera arbetena t. o. m. bygghandlingar.

Linköping. Nybyggnad av försöksstationer för FOA. I beslut den 18 december 1975 uppdrog regeringen åt byggnadsstyrelsen att projektera fasta försöksstationer för den del av verksamheten vid huvudavdelning 3 vid försvarets forskningsanstalt som skall omlokaliseras till Linköping. Försöksstationerna avses ersätta befintliga anläggningar vid Löfsätra i Vallentuna kommun och Sandkullen i Österåkers kommun.

Byggnadsstyrelsen har redovisat systemhandlingar för försöksstationer i Lilla Gåra och Normstorp i Linköpings kommun. Kostnaderna beräknas till sammanlagt 5,4 milj. kr. i prisläget den 1 april 1976, varav ca 3 milj. kr. för yttre anläggningsarbeten. Mot bakgrund av gällande tidplan för omlokaliseringen av huvudavdelning 3 till Vallåområdet i Linköping räknar byggnadsstyrelsen med att byggnadsarbetena för försöksstationerna bör påbörjas under hösten 1977.

Umeå. Nybyggnad för arbetsmedicinska filialen. Genom statsmakternas beslut (prop. 1973: 1 bil. 7, SoU 1973: 5, rskr 1973: 102) inrättades år 1974 en filial i Umeå till den arbetsmedicinska avdelningen inom arbetarskyddsstyrelsen. Filialen disponerar övergångsvis lokaler inom universitetsområdet samt regionsjukhuset i Umeå.

I beslut den 12 februari 1976 uppdrog regeringen åt byggnadsstyrelsen att projektera en nybyggnad för filialen i Umeå t. o. m. systemhandlingar. Genom beslut den 14 oktober 1976 godkände regeringen ett förslag om att även vissa lokaler för arbetarskyddsstyrelsens utbildningsverksamhet skulle ingå i projektet.

Byggnadsstyrelsen har redovisat systemhandlingar för en nybyggnad inom universitetsområdet i Umeå för arbetsmedicinska filialen. Nybyggnaden föreslås omfatta en rumsarea av ca 3 400 m² och rymma ca 75 arbetsplatser. Filialen avses komma att disponera utbildningslokaler med en kapacitet av lägst 6 000 deltagardagar per år. Lokalplaneringen har skett med utgångspunkt i att filialen skall kunna repliera på vissa resurser inom universitetsområdet samt regionsjukhuset i Umeå. Byggnadsstyrelsen beräknar kostnaderna för nybyggnaden till sammanlagt 20 milj. kr. i prisläget den 1 april 1976. Byggnadsarbetena beräknas påbörjas under fjärde kvartalet 1977. Inflyttningen är planerad till sommaren 1979.

Umeå. Nybyggnader i Ersmark. Enligt beslut vid 1973 års riksdag (prop. 1973: 55, InU 1973: 22, rskr 1973: 220) skall enheten för skydd mot ABC-stridsmedel med ca 250 anställda vid försvarets forskningsanstalt omlokaliseras till Umeå. Enheten utgör huvudavdelning 4 i den nya organisationen för försvarets forskningsanstalt (jfr prop. 1973: 88, FöU 1973: 17, rskr 1973: 17 och 196 samt prop. 1974: 75, FöU 1974: 19, rskr 1974: 190).

Antalet tjänster vid huvudavdelning 4 har successivt minskat bl. a.

till följd av de personalminskningsmål som har framställts för försvarsmakten. Regeringen har mot denna bakgrund i beslut den 15 december 1976 föreskrivit att den fortsatta planeringen av omlokaliseringen av försvarets forskningsanstalt till Umeå skall inriktas på en utflyttning av minst 175 tjänster. Enligt gällande tidplan beräknas omlokaliseringen ske under sommaren 1979.

Regeringen uppdrog den 21 augusti 1975 åt byggnadsstyrelsen att på grundval av ett av styrelsen redovisat byggnadsprogram projektera nybyggnader i Umeå för försvarets forskningsanstalt. Byggnadsstyrelsen har därefter redovisat dels förslag till reviderat byggnadsprogram baserat på den minskade personalen vid huvudavdelning 4, dels systemhandlingar för nybyggnader för försvarets forskningsanstalt i Ersmark i Umeå vilka har anpassats till de riktlinjer för omlokaliseringen som föreskrevs av regeringen i tidigare nämnda beslut den 15 december 1976.

De planerade nybyggnaderna i Ersmark omfattar nu en sammanlagd rumsarea av ca 7 900 m², inkl. lokaler för försöksdjursverksamhet. Jämfört med det ursprungliga byggnadsprogrammet innebär detta en minskning av rumsarean med ca 2 400 m². Möjligheterna till en senare utbyggnad har dock beaktats i planeringen. Investeringskostnaderna för nu föreslagna nybyggnader, inkl. försörjningsåtgärder, beräknas av byggnadsstyrelsen till 51 milj. kr. i prisläget den 1 april 1976. Byggnadsarbetena beräknas påbörjas i oktober 1977. Vissa förberedande markarbeten bör dock påbörjas tidigare.

Föredraganden

Efter samråd med chefen för arbetsmarknadsdepartementet har jag funnit att den redovisade *nybyggnaden i Umeå för arbetsmedicinska filialen* efter vissa förenklingar kan utföras inom en något lägre kostnadsram än den som har föreslagits. Jag räknar därför med en kostnadsram för projektet av 18,6 milj. kr. i prisläget den 1 april 1976. Jag har härvid t. v. ej beräknat medel för att anordna eventuellt erforderliga skyddsrum.

Medel för denna nybyggnad samt för *nybyggnad av försöksstationer i Linköping för FOA* och *nybyggnaden i Ersmark i Umeå* har i 1977 års budgetproposition (prop. 1976/77: 100 bil. 11 s. 157) beräknats inom den i investeringsplanen uppförda kostnadsramen *Övriga omlokaliseringsobjekt* i avvaktan på att de enskilda byggnadsobjekten skulle kunna redovisas för riksdagen. Jag förordar därför att denna kostnadsram förs upp med (80—74,9 =) 5,1 milj. kr. för budgetåret 1977/78.

Mot bakgrund av vad jag har redovisat i det föregående bör följande nya kostnadsramar i 1 000-tal kr. föras upp i investeringsplanen.

Byggnadsobjekt	Kostnadsram 1976-04-01	Medelsförbruk- ning beräknad för		Bygg- start år-mån.	Fär- dig- stäl- lande år- mån.
		1976/77	1977/78		
Stockholm Värmeförsörj- ning i Hägernäs	3 000		2 500	77-08	78-10
Linköping Nybyggnad av försöksstationer för FOA	5 400		4 000	77-08	78-06
Umeå Nybyggnad för arbetsmedicinska filialen	18 600		6 000	77-11	79-06
Nybyggnader i Ersmark	51 000		15 000	77-10	79-05

Jag förordar att de utgifter som hänger samman med de redovisade byggnadsarbetena får bestridas av tillgängliga medel under detta investeringsanslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om byggnadsarbeten för statlig förvaltning inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående,
2. godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för vissa byggnadsarbeten för statlig förvaltning.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Wikström

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde

DRIFTBUDGETEN

ATTONDE HUVUDTITELN

A. Utbildningsdepartementet m. m.

[1] **A 2. Kommittéer m. m.** För budgetåret 1976/77 anvisades i statsbudgeten under denna anslagsrubrik 21 839 000 kr. Vid ingången av budgetåret fanns på anslaget en reservation av 5 484 116 kr.

Totalbelastningen för innevarande budgetår beräknas till ca 30,4 milj. kr. Det ytterligare medelsbehovet blir således 3 milj. kr.

Till de ökade kostnaderna bidrar flera faktorer. Ett flertal kommittéer har fått vidgade arbetsuppgifter genom tilläggsdirektiv.

Med den omfattning som utbildningsdepartementets kommittéväsande nu nått har de senaste årens löneförändringar fått ett tungt genomslag på anslaget. Vidare har kostnaderna för tryckning av betänkanden ökat väsentligt.

Med tanke på att dessutom flera stora utredningar beräknas bli tillsatta under senare hälften av budgetåret finner jag det nödvändigt att anslaget tillförs ytterligare medel för kommittéväsandet.

Universitets- och högskoleämbetet har i skrivelse den 17 november 1976 hemställt om att ytterligare medel anslås för förberedelsearbetet inför högskolereformen. Medelsbehovet hänför sig till planering, information och personalutbildning, bl. a. i anslutning till de regionala organisationskommittéernas arbete.

Med hänsyn till att förberedelse tiden har kommit att bli kortare än som ursprungligen varit avsett bedömer jag att det finns behov av en särskild resursinsats för att den nya högskolan skall få en god start. Jag har vid min medelsberäkning beaktat detta.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

G. Vuxenutbildning

[2] **G 13. Bidrag till särskilda vuxenutbildningsåtgärder.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 1 026 000 kr. Av dessa medel avser 843 000 kr. försöksverksamhet med tolkutbildning.

Den 1 juli 1974 övertog skolöverstyrelsen (SÖ) de uppgifter inom tolkutbildningen som sedan år 1969 åvilat statens invandrarverk (SIV). Verksamheten bedrivs dels i studiecirklar, dels såsom ämneskurser vid folkhögskolor. Inom verksamheten utbildas bl. a. rättstolkar.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 21 september 1976 anhållit att ytterligare 310 000 kr. anvisas under anslaget G 13. Bidrag till särskilda vuxenutbildningsåtgärder för budgetåret 1976/77 till försöksverksamhet med tolkutbildning att användas dels till förberedande åtgärder för en utökad utbildningsvolym 1977/78, dels till ökad utbildningskapacitet redan innevarande budgetår. SÖ anför i huvudsak följande. På utbildningsdepartementets uppdrag har SÖ lämnat förslag rörande den fortsatta utbildningen av kontakttolkar. Enligt de bedömningar som hittills gjorts inom SÖ i detta sammanhang bör dimensioneringen av utbildningen fr. o. m. 1977/78 omfatta 1 800 deltagarplatser årligen.

För att en sådan ökning av utbildningsvolymen skall kunna genomföras 1977/78, behöver enligt SÖ vissa förberedelser göras av både utbildningsanordnare och SÖ redan innevarande budgetår. Befintligt studiematerial behöver revideras och visst material bör nyproduceras. En omfattande ledarutbildning måste planeras och påbörjas. Likaså behöver avvägningar mellan utbildningsinsatser för olika huvudområden och målgrupper utföras. Med hänsyn till att utbildningen är ny och föga känd både bland allmänhet och berörda intressenter är det också enligt SÖ angeläget att särskilda informationsinsatser sätts in redan innevarande budgetår.

Föredraganden

Vid överläggningar med företrädare för skolöverstyrelsen och statens invandrarverk har framkommit att ytterligare medel för tolkutbildning behövs. Enligt min mening bör därför ytterligare statsbidrag utgå till denna utbildning. Med hänsyn härtill förordar jag att medel nu anvisas på tilläggsbudget III till statsbudgeten för innevarande budgetår för dels förberedande åtgärder för en utökad utbildningsvolym 1977/78, dels ökad utbildningskapacitet redan innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till särskilda vuxenutbildningsåtgärder* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 310 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[3] 15. **Byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 140 milj. kr. (prop. 1975/76: 117, UbU 1975/76: 24, rskr 1975/76: 252). Under anslaget är uppförda två investeringsplaner, nämligen en plan för utbildning och forskning och en plan för kulturändamål m. m. Behållningen vid budgetårets början uppgick till 68,4 milj. kr.

Riksdagen har bemyndigat regeringen att för budgetåret 1976/77, om arbetsmarknadsläget kräver det, besluta om utgifter intill ett sammanlagt belopp av 1 500 milj. kr. (prop. 1975/76: 100 bil. 1, FiU 1975/76: 20, rskr 1975/76: 173). Fullmakten får bl. a. användas för finansiering av tidigareläggning, utvidgning eller påskyndande av statliga investeringar som normalt finansieras med anslag på drift- eller kapitalbudgeten.

Med stöd av detta bemyndigande uppdrog regeringen den 20 januari 1977 åt byggnadsstyrelsen att utföra etappen XI av *nybyggnad för högskolan i Luleå* inom en kostnadsram av 5 650 000 kr., inkl. 200 000 kr. för försörjningsåtgärder, i prisläget den 1 april 1976. Etapp XI omfattar hörsal, lokaler för administration och studentkårlokaler.

För etapperna I—X av nybyggnad för högskolan i Luleå har i investeringsplanen för utbildning och forskning förts upp en kostnadsram av 131 milj. kr. och för försörjningsåtgärder en kostnadsram av 17 150 000 kr., båda i prisläget den 1 april 1976 (prop. 1976/77: 25, UbU 1976/77: 9, rskr 1976/77: 73).

Föredraganden

Med hänvisning till vad jag har anfört i det föregående bör i gällande investeringsplan för utbildning och forskning föras upp följande kostnadsramar i 1 000-tal kr.

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		Byggstart år- mån.	Färdig- stäl- lande år- mån.
	75-04-01	76-04-01	Faktisk t. o. m. 76-06-30	Beräk- nad för 1976/77		
Utbildning och forskning						
<i>Luleå</i>						
Försörjningsåtgärder:						
Anslutningsavgifter	} 14 850	} 17 350	3 666	} 2 000	successivt	
Övriga åtgärder			6 109			
Nybyggnad för högskolan	114 500	136 450	92 117	23 000	72-08	78-02

För att slutligt bestrida kostnaderna för det objekt som under förevarande anslag berörs av beslut den 20 januari 1977 om särskilda sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbottens län förordar jag att 5 650 000 kr. utöver tidigare anvisat belopp anvisas på tilläggsbudget III för innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att till *Byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 5 650 000 kr.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Dahlgren

**Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77
såvitt avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde****DRIFTBUDGETEN**

NIONDE HUVUDTITELN

B. Jordbrukets rationalisering m. m.

[1] **B 6. Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 1 milj. kr. Riksdagen har vidare för budgetåret medgivit att statlig kreditgaranti får lämnas för lån till yttre rationalisering, lån till inre rationalisering, jordförvärvslån, driftlån, maskinlån, lån till trädgårdsnäringens rationalisering m. m., lån till rennäringens rationalisering m. m. samt lån till inköp av avelshästar och ridhästar med sammanlagt 380 milj. kr., varav till trädgårdsnäringens rationalisering m. m. 14 milj. kr., till rennäringens rationalisering m. m. 2,5 milj. kr. samt till inköp av avelshästar och ridhästar 500 000 kr. (prop. 1976/77: 101, JoU 1976/77: 12, rskr 1976/77: 112).

Lantbruksstyrelsen

Efterfrågan på kreditgarantier för lån till trädgårdsnäringens rationalisering m. m. har ökat kraftigt. Denna utveckling orsakas av en stigande investeringsvilja inom näringen samt av höjda investeringskostnader. En stor del av investeringarna innebär minskad energiförbrukning inom näringen. För innevarande budgetår beräknas behovet av lånegarantier för trädgårdsnäringens rationalisering m. m. uppgå till 18 milj. kr. Eftersom det är angeläget att verksamheten inte hindras av en otillräcklig kreditgarantiram hemställer styrelsen att ifrågavarande ram ökas med 4 milj. kr. till 18 milj. kr.

Föredraganden

Det statliga ekonomiska stödet till trädgårdsnäringens rationalisering utgår huvudsakligen i form av kreditgarantier. Efterfrågan på sådana

garantier har ökat kraftigt på senaste tiden. Enligt min mening bör ramen ökas med 3 milj. kr.

För budgetåret 1976/77 bör sålunda statlig kreditgaranti beräknas för lån till yttre rationalisering med 50 milj. kr., för lån till inre rationalisering med 200 milj. kr., för driftlån med 67 milj. kr., för jordförvärvslån med 42 milj. kr., för maskinlån med 4 milj. kr., för lån till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m. med 17 milj. kr., för lån till rennäringens rationalisering m. m. med 2,5 milj. kr. samt för lån till inköp av avelshästar och ridhästar med 500 000 kr. Regeringen bör närmare kunna bestämma fördelningen mellan de fem förstnämnda ändamålen.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att medge att för budgetåret 1976/77 statlig kreditgaranti lämnas för lån till yttre rationalisering, lån till inre rationalisering, jordförvärvslån, driftlån, maskinlån, lån till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m. samt lån till inköp av avelshästar och ridhästar med sammanlagt högst 383 000 000 kr., varav till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m. 17 000 000 kr., till rennäringens rationalisering m. m. 2 500 000 kr. samt till inköp av avelshästar och ridhästar 500 000 kr.

[2] **B 17. Stöd till skärgårdsföretag.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 2 milj. kr. Riksdagen har för budgetåret medgivit att statlig kreditgaranti för lån till skärgårdsföretag beviljas med sammanlagt högst 2 milj. kr. Vidare har riksdagen medgivit att för budgetåret statsbidrag till skärgårdsföretag får beviljas med sammanlagt högst 2 milj. kr.

Lantbruksstyrelsen

Förbrukningen föregående budgetår på de under förevarande anslag upptagna ramarna uppgick i fråga om lånegarantier till 1 198 000 kr. och i fråga om bidrag till 1 245 000 kr. Eftersom bestämmelserna inte trädde i kraft förrän i slutet av maj 1976, kunde stöd inte beviljas i någon större omfattning under budgetåret. Innevarande budgetårs ramar, som är oförändrat 2 milj. kr. vardera, har visat sig klart otillräckliga. Ramen för lånegaranti till skärgårdsföretag bör därför ökas med 3 milj. kr. till 5 milj. kr. Ramen för bidrag till skärgårdsföretag bör ökas med 1,5 milj. kr. till 3,5 milj. kr.

Föredraganden

Stödet till skärgårdsföretagen skall medverka till att den bofasta befolkningen i dessa områden får förbättrade sysselsättnings- och utkomstmöjligheter. Jag anser det därför som angeläget att ytterligare medel ställs till förfogande för ändamålet under innevarande budgetår. Jag

förordar att ramen för lånegarantier till skärgårdsföretag ökas från 2 milj. kr. till 4 milj. kr. och ramen för statsbidrag till skärgårdsföretag ökas från 2 milj. kr. till 3 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att under budgetåret 1976/77 statlig kreditgaranti för lån till skärgårdsföretag beviljas med sammanlagt högst 4 000 000 kr.,
2. medge att under budgetåret 1976/77 statsbidrag till skärgårdsföretag beviljas med sammanlagt högst 3 000 000 kr.

[3] **B 18. Särskilt stöd till jordbruk och skogsbruk m. m. i Norrbottens län.** Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande budgetår.

I samband med tillsättandet av Norrbottendelegationen (I 1976: 04) aktualiserades frågan om särskilda medel för stimulans av näringslivet i Norrbottens län. I årets budgetproposition (prop. 1976/77: 100 bil. 17 s. 88) har chefen för industridepartementet anfört att det s. k. offertsystemet bör kunna prövas för att genomföra projekt som delegationen kan komma att föreslå inom industrisektorn och den näringslivsinriktade servicen. Samtidigt anmälde han att han avsåg att återkomma till frågan om kompletterande insatser inom andra delar av näringslivet. Han kommer senare denna dag att ta upp frågan om finansiering av ett till Norrbottens Järnverk AB (NJA) knutet investmentbolag. Bolagets huvuduppgift skall vara att verka för en ökad industriell utveckling inom länet.

Enligt sina direktiv skall delegationen bl. a. lämna förslag till åtgärder, som främjar utvecklingen inom andra näringsgrenar än industrin, främst jordbruk och skogsbruk. Jag vill erinra om att jordbruksbygderna i Norrbottens län under de senaste årtiondena varit utsatta för mycket stora förändringar. Sedan mitten av 1950-talet har nära nog hälften av den då brukade åkerarealen tagits ur produktion samtidigt som antalet brukningsenheter minskat kraftigt. Taktens i dessa förändringar var högst på 1960-talet och har nu bromsats upp. Nedläggningen har berört såväl inlandet som kustbygden. Som en konsekvens härav har antalet sysselsatta i jordbruket reducerats avsevärt, vilket förstärkt glesbygdskaraktären i stora delar av länet och ökat obalansproblemen. Denna utveckling strider mot den allmänna målsättningen för regionalpolitiken, som bl. a. går ut på att tillförsäkra de människor som bor i glesbygdskommunerna goda levnadsbetingelser.

Trots den nedläggning av åker och minskning av antalet sysselsatta i jordbruket som har pågått i hastig takt sedan 1950-talet har jord- och skogsbruket stor betydelse som försörjningsunderlag i länet, främst i dess glesbygder. Enligt min mening bör ett program för ökad sysselsätt-

ning i Norrbottens län innehålla även åtgärder inom de areella näringarna. Stora delar av den åkerareal som tagits ur bruk under senare årtioår utgör en värdefull produktionsresurs som därvid bör utnyttjas. Sådana marker lämpade för jordbruksproduktion återfinns såväl i kustbygden som i inlandet. En inventering som lantbruksnämnden i länet genomfört i Pajala kommun visar t. ex. att åkerarealen skulle kunna fördubblas genom lämpliga iståndsättningsåtgärder på nedlagd åker. Sysselsättningen i länets glesbygder kan även främjas genom en ökad satsning på andra näringsgrenar som lämpar sig för dessa områden, t. ex. småindustri, hantverk och turism. Dessa verksamheter kan ofta vara ett lämpligt komplement till jord- och skogsbruk. Härigenom ökas möjligheterna för befolkningen att få heltidssysselsättning året om.

Jag vill framhålla att betydande statliga insatser redan nu görs för att främja jordbruket och skogsbruket i norra Sverige. Dessa har emellertid inte kunnat hindra en fortsatt krympning av åkerarealen. För att bättre utnyttja tillgängliga produktionsresurser och därmed öka sysselsättningen bör statliga insatser med en delvis annan inriktning nu prövas i en försöksverksamhet. Det är enligt min mening lämpligt att projekt inom ramen för denna verksamhet initieras av Norrbottendelegationen. Projekten bör främja sådan produktion inom de nämnda näringarna som har goda naturliga förutsättningar inom länet.

Sedan 1950-talet har, som jag förut har nämnt, särskilt i länets inre delar betydande åkerarealer lagts ned. Dessa arealer är ofta välbelägna och fullt möjliga att åter ta i bruk. Det är samtidigt angeläget att nedlagd åker som inte bedöms lämplig för jordbruksproduktion så snart som möjligt tas i anspråk för t. ex. ändamålsenligt skogsbruk. Det krävs emellertid betydande resurser för dessa åtgärder. Det bör vara en viktig uppgift för delegationen att ange metoder för hur man skall gå till väga för att inom avgränsade områden i ett sammanhang sätta i stånd den åkermark som är av god beskaffenhet. Vidare bör man pröva hur lämpliga brukningsenheter skall bildas av dessa arealer. Därvid bör också tillses att brukningsenheterna får skogsmark i lämplig utsträckning.

Det ingår i delegationens uppdrag att även principiellt överväga riktlinjer för uppbyggnaden av olika typer av jordbruksföretag lämpade för länets förhållanden, främst mjölkproduktionsföretag. Norrbotten har goda förutsättningar för bl. a. potatisodling, köksväxtodling och bär-odling. Det är angeläget att delegationen prövar hur dessa produktionsgrenar kan utvecklas i specialiserad form eller kombinerade med annan produktion. Delegationen bör särskilt uppmärksamma frågan om hur dessa produkter skall uppsamlas, eventuellt förädlas samt marknadsföras.

Som jag förut har nämnt behöver skogsbruket inom länet intensifieras. Som exempel på åtgärder som delegationen bör pröva kan nämnas större vattenavledningsprojekt som berör många markägare. Denna typ

av åtgärder, som givetvis måste genomföras med beaktande av naturvårdens intressen, leder snabbt till förbättrad tillväxt i skogen och därmed till ökad sysselsättning både på kortare och längre sikt. Vidare behövs medel för intensifierad skogsvård inom det enskilda skogsbruket. Från sysselsättningssynpunkt är det vidare angeläget att få prövat olika kombinationer mellan jord- och skogsbruk och andra näringsgrenar. Som jag tidigare har framhållit utgör bl. a. småindustri, hantverk och turism i vissa fall lämpliga komplement till jord- och skogsbruk. Jag vill erinra om att man vid utformningen av stödet till skärgårdsföretag tagit fasta på detta förhållande.

I direktiven till delegationen har framhållits att arbetet bör inriktas på konkreta projekt. Det är därvid angeläget att detta sker i samråd med berörda myndigheter, kommuner och företag. På delegationen bör ankomma att föreslå vilka i detta sammanhang aktuella projekt som skall genomföras samt att utvärdera erfarenheterna av dessa. Detaljplaneringen och genomförandet av projekten bör skötas av lantbruksnämnden resp. skogsvårdsstyrelsen. De statliga kostnaderna för denna verksamhet bör helt bestridas från ett särskilt anslag. Verksamheten bör utvärderas efter en tvåårsperiod och uppnådda resultat redovisas för riksdagen.

Av vad jag nyss har sagt framgår att jag finner det angeläget att besluten så långt möjligt fattas på länsplanet. För att detta skall bli möjligt och för att regeringen inte skall behöva fatta beslut i varje enskilt fall bör regeringen fastställa grunderna för stödet. Dessa grunder bör utformas efter förslag av delegationen. För verksamheten beräknar jag ett medelsbehov av 15 milj. kr.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag har förordat om inriktningen av arbetet för att främja jordbruk och skogsbruk m. m. i Norrbottens län,
2. till *Särskilt stöd till jordbruk och skogsbruk m. m. i Norrbottens län* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.

J. Diverse

[4] **J 2. Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 1 milj. kr. Vid utgången av budgetåret 1975/76 fanns en reservation under anslaget på ca 2,3 milj. kr. Från anslaget utbetalas bidrag såsom ersättning för förluster på grund av naturkatastrof m. m. i enlighet med föreskrifter som regeringen meddelar för varje särskilt fall.

Sveriges fiskares riksförbund och *Listers härads fiskeriförening* av år 1905 har anhållit att ersättning av statsmedel utgår för skador på fiskeredskap till följd av stormar i oktober 1976 på ostkusten och sydkusten.

Remissyttranden

Efter remiss har yttranden avgetts av fiskeristyrelsen och riksrevisionsverket. Fiskeristyrelsen har överlämnat yttranden av lantbruksnämnderna i berörda län samt viss ytterligare utredning.

Fiskeristyrelsen anför att stormskador drabbat fiskeredskap i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Västernorrlands och Västerterbottens län. Skadorna har beräknats till sammanlagt 6 251 130 kr. Huvuddelen av skadorna avser ålfisket. Styrelsen framhåller att ålfisket är synnerligen kapitalkrävande. Ett komplett bottengarn kostar mellan 10 000 och 30 000 kr. Enskilda fiskare eller fiskelag har ofta flera bottengarn. Redskapens genomsnittliga livslängd är 6—10 år. Den årliga avskrivningen per redskap uppgår till 1 000—3 000 kr. eller 10—15 % av redskapets totala värde.

På grund av att lönsamheten i ålfisket under år 1976 försämrades starkt i förhållande till år 1975 bör enligt styrelsens mening bidrag i regel utgå med 60 % av skadebeloppet i stället för som hittills 50 %. I övrigt bör de enskilda ersättningsfallen bedömas enligt tidigare normer. Vid bedömningen av bidragsbeloppen skall hänsyn tas till inkomsten under skadeåret. Om bidragen betalas ut så tidigt att 1977 års inkomst- och förmögenhetstaxering inte är klar föreslår styrelsen att bedömningen av bidragens storlek bl. a. skall grundas på 1974 och 1975 års taxering men att jämkning skall kunna göras med hänsyn till inkomstförhållandena under år 1976. Styrelsen beräknar behovet av medel för bidragsverksamheten till högst 3 750 000 kr.

Riksrevisionsverket anser att ersättning bör utgå efter principer som fastställdes av Kungl. Maj:t den 11 oktober 1974. Dessa innebär bl. a. att ersättningen som regel beräknas efter de förlorade eller skadade redskapens värde vid förlust- eller skadetillfället. Om anskaffningsvärde används som grund för beräkning av ersättning bör avdrag göras för värdeminskning genom förlitning. De beloppsgränser som gäller till ledning för beräkning av bidrag bör enligt verket höjas med hänsyn till det förändrade kostnadsläget. Verket föreslår vissa beloppsgränser med utgångspunkt i det av riksskatteverket beräknade normalbeloppet för bestämmande av existensminimum för makar samt beloppet för skattefri förmögenhet. Den del av skadebeloppet på vilken bidrag inte beräknas bör enligt verket höjas från f. n. 1 000 kr. till 1 500 kr.

Föredraganden

Ålfisket är en viktig del av den svenska fiskerinäringen. De största ålfångsterna sker på ost- och sydkusten. Ålfisket är emellertid förenat med särskilda ekonomiska risker. Som framgår av vad fiskeristyrelsen har anfört är de stora, fasta fiskeredskapen kapitalkrävande. De står normalt ute på fångstplatserna till sent på hösten och utsätts för den hårda väderlek som brukar förekomma då. Slitaget på redskapen är stort och avskrivningstiden kort. Att bärga redskapen tar flera dygn och är mycket arbetskrävande. Väderlektjänsten måste varna i synnerligen god tid för att redskapen skall hinna tas upp t. ex. före en svår storm. Annars blir redskapen kvar ute och kan då skadas eller gå helt förlorade.

Redskapsskador till följd av svåra stormar har under senare år drabbat yrkesfisket, huvudsakligen ålfisket, vid flera tillfällen. Efter en ovanligt svår storm över södra Sverige i oktober 1967 anvisade riksdagen år 1968 (prop. 1968: 105, JoU 1968: 24, rskr 1968: 215) på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 ett reservationsanslag av 1,4 milj. kr. under förevarande anslagsrubrik för bidrag till fiskare som vid stormen förlorat fiskeredskap eller fått redskap skadade och som på grund härav behövde sådant bidrag för att kunna fortsätta med yrkesfiske. Ersättningar från anslaget har även utgått för stormskador på fiskeredskap som inträffat åren 1969, 1971, 1973 och 1975. Totalt har för åren 1967—1975 anvisats 3 430 000 kr. från anslaget för detta ändamål.

Skadorna på fiskeredskap till följd av stormar i oktober 1976 var som framgår av det föregående ovanligt omfattande. Skadorna har beräknats till i runt tal 6,3 milj. kr. Beloppet avser såväl större, svärbärgade redskap som mindre redskap vilka kan tas upp på någon eller några timmar.

Jag finner det skäligt att bidrag utgår för att ersätta eller reparera de större, fasta fiskeredskap såsom ålbottengarn, ålflytgarn o. d. vilka i enlighet med vad jag förut har anfört vanligen inte hinner bärgas i tid före en storm. För mindre, fasta fiskeredskap som kan bärgas på någon eller några få timmar bör ersättning utgå endast om stormen kommit så överraskande att bärgning inte rimligen kunnat medhinnas.

Bidrag bör i enlighet med riksrevisionsverkets förslag beräknas endast på den del av det totala skadebeloppet som överstiger 1 500 kr.

På ifrågavarande del av skadebeloppet har hittills bidrag i regel utgått med 50 %. I särskilt ömmande fall har bidragsprocenten fått höjas, dock högst till 90 %. Bidragen har varit behovsprövade. Enligt regeringens beslut den 27 januari 1977 om ersättning för stormskador på fiskeredskap år 1975 gällde att bidrag ej utgick till fiskare som är född före år 1911 eller som enligt senaste (1976 års) taxering haft en till statlig inkomstskatt taxerad inkomst överstigande 35 000 kr. eller taxe-

rats till statlig förmögenhetsskatt. Bidrag med 90 % fick utgå vid en taxerad inkomst på högst 10 000 kr. och en förmögenhet på högst 50 000 kr. För bidrag med 70 % var motsvarande inkomst- och förmögenhetsgränser 20 000 kr. resp. 100 000 kr. och för bidrag med 50 % 35 000 kr. resp. 200 000 kr.

Kravet på behovsprövning gäller enligt riksdagens beslut generellt vid all bidragsgivning från anslaget.

Systemet med behovsprövning av ersättningar till följd av stormskador på fiskeredskap har föranlett kritik från fiskerinäringens sida. Kritiken går främst ut på att ersättningarna till övervägande del kommer binäringsfisket till godo och att handläggningen av ersättningsärendena tar lång tid. Enligt min mening är tiden mogen att överväga en annan form för ifrågavarande ersättningar som mera har karaktären av försäkring. Fiskerikommittén kommer att ta upp denna fråga.

Efter upprepade stormskador ett antal år och en starkt försämrad lönsamhet under år 1976 befinner sig ålfisket på ost- och sydkusten nu i ett utsatt läge. Jag förordar därför att bidrag med anledning av 1976 års stormskador får utgå utan behovsprövning med 60 % av tidigare angiven del av skadebeloppet. Jag vill understryka att detta förslag skall ses som en tillfällig åtgärd i avvaktan på en lösning av frågan om försäkring. För annan bidragsgivning från anslaget bör hittillsvarande principer gälla.

I likhet med fiskeristyrelsen beräknar jag medelsbehovet till i runt tal 3,8 milj. kr. Anslaget bör tillföras 3 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag har förordat om statsbidrag till följd av stormskador på fiskeredskap under år 1976,
2. till *Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETFOND

[5] 16. **Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag av 95 milj. kr. Anslaget disponeras i enlighet med en investeringsplan, som upptar av riksdagen godkända kostnadsramar för de i planen ingående objekten.

Byggnadsstyrelsen har den 29 november 1976 redovisat förslagshandlingar för ombyggnad av ventilationsanläggning inkl. värmeåtervinning vid statens lantbrukskemiska laboratorium. Byggnadskostnaderna beräk-

nas till 3,4 milj. kr. i prisläget den 1 april 1976 inkl. projektering och förskottsstatspålägg.

Regeringen har den 27 januari 1977 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med förslagshandlingarna projektera ombyggnaden t. o. m. bygghandlingar.

Föredraganden

Byggnadsstyrelsen har redovisat förslagshandlingar för ombyggnad av ventilationsanläggning inkl. värmeåtervinning vid statens lantbrukskemiska laboratorium. Byggnadskostnaderna beräknas till 3,4 milj. kr. i prisläget den 1 april 1976. Mot denna kostnadsberäkning har jag ingen erinran. En kostnadsram för objektet bör således föras upp i investeringsplanen med detta belopp.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram 1976-04-01	Beräknad medels- förbrukning		Bygg- start år-mån.	Färdig- ställande år-mån.
		1976/77	1977/78		
Statens lantbrukskemiska laboratorium					
Ombyggnad av ventilationsanläggning	3 400	400	3 000	77-09	78-09

Kostnaderna för objektet bör få bestridas av tillgängliga medel under anslaget.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m. inom i investeringsplanen uppförd kostnadsram i enlighet med vad jag har förordat i det föregående,
2. godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för vissa byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.

Bilaga 10

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Burenstam Linder

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser handelsdepartementets verksamhetsområde

DRIFTBUDGETEN

TIONDE HUVUDTITELN

A. Handelsdepartementet m. m.

[1] A 2. **Kommittéer m. m.** Till ändamålet har för budgetåret 1976/77 anvisats ett reservationsanslag av 2,7 milj. kr. (prop. 1975/76: 100 bil. 12, NU 1975/76: 36, rskr 1975/76: 199). Reservationen från föregående budgetår uppgick till 358 905 kr.

För utredningsverksamheten beräknas för budgetåret 1976/77 en sammanlagd medelsförbrukning om ca 4,5 milj. kr. Ett ytterligare medelsbehov föreligger således om 1,5 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

[2] 9. **Lån till investeringar för kommersiell service i glesbygd.** Från anslaget bestrids utgifter för investeringsstöd i form av avskrivnings- och investeringslån enligt förordningen (1973: 608) om statligt stöd till kommersiell service i glesbygd (ändrad senast 1976: 789). Stödärenden prövas såvitt gäller det inre stödområdet av konsumentverket, som härvid bistås av en till verket knuten rådgivande nämnd, glesbygdsnämnden. Fråga om stöd utanför det inre stödområdet prövas av regeringen.

För innevarande budgetår är anslaget 2 milj. kr.

Konsumentverket

Konsumentverket har i skrivelse den 14 december 1976 tagit upp frågan om en uppräknig av anslaget för innevarande budgetår. Härvid anför bl. a. följande.

Av investeringsanslaget för innevarande år återstår knappt 1,2 milj. kr. Enligt underhandskontakter med länsstyrelserna är f. n. ansökningar omfattande ca 2 milj. kronor i stödanspråk inom det inre stödområdet under beredning. Härtill kommer stödet till verksamheten utanför det inre stödområdet.

Även om stöd endast skulle beviljas butiker i det inre stödområdet framstår investeringsanslaget för budgetåret 1976/77 som helt otillräckligt. Konsumentverket bedömer att ytterligare 1,5 milj. kr. fordras i investeringsanslag under budgetåret för att en oförändrad tillämpning av stödbestämmelserna skall kunna ske. Denna bedömning delas av glesbygdsnämnden.

Verket hemställer att under anslaget 1,5 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget.

Föredraganden

I likhet med konsumentverket finner jag anslagna medel otillräckliga. Jag vill här erinra om att regeringen i 1977 års budgetproposition har föreslagit riksdagen att under anslaget för budgetåret 1977/78 anvisa 3 milj. kr. (prop. 1976/77: 100 bil. 14).

Jag beräknar det ökade medelsbehovet till 750 000 kr. och hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lån till investeringar för kommersiell service i glesbygd* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 750 000 kr.

Bilaga 11

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Ahlmark såvitt avser frågorna under punkterna 1, 2 och 3; statsrådet Ullsten såvitt avser frågan under punkten 4

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde

DRIFTBUDGETEN**ELFTE HUVUDTITELN****A. Arbetsmarknadsdepartementet m. m.**

[1] **A 2. Kommittéer m. m.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisats ett reservationsanslag av 11 697 000 kr., varav 7 497 000 kr. till anslagsposten Övrig utredningsverksamhet. Under tiden juli—december 1976 har utbetalats 4,3 milj. kr. från anslagsposten. Återstoden beräknas inte räcka till för att täcka kostnaderna för utredningsverksamheten under resten av budgetåret. Jag räknar med ett ytterligare medelsbehov av 2,2 milj. kr. till anslagsposten Övrig utredningsverksamhet under innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 2 200 000 kr.

B. Arbetsmarknad m. m.

[2] **B 3. Sysselsättningskapande åtgärder.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår förts upp ett reservationsanslag av 1 254 milj. kr. Av anslaget avser 1 200 milj. kr. beredskapsarbeten, varav 650 milj. kr. för allmänna och 550 milj. kr. för särskilda beredskapsarbeten. För industribeställningar har beräknats 10 milj. kr. och för detaljplaneringsbidrag 25 milj. kr. Av det totala beloppet för beredskapsarbeten skall förslagsvis 200 milj. kr. räknas av mot automobilskattemedlen.

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) har i skrivelse den 14 december 1976 begärt att ytterligare 300 milj. kr. anvisas för beredskapsarbeten och 20 milj. kr. för projekteringsbidrag. I skrivelse den 14 januari 1977 har styrelsen beräknat ett ytterligare behov av 200 milj. kr. för beredskapsarbeten samt 200 milj. kr. för tidigareläggning av statliga industribeställningar. Styrelsen har vidare föreslagit att statsbidrag får utgå för tidigareläggning av kommunala industribeställningar inom en beställningsvolym av högst 200 milj. kr.

Föredraganden

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975/76: 100 bil. 1, FiU 1975/76: 20, rskr 1975/76: 173) den 3 februari 1977 beslutat att AMS från reservationsanslaget Sysselsättningsskapande åtgärder får — utöver vad regeringen i annat sammanhang har föreskrivit — bestrida utgifter med högst 757,2 milj. kr. för följande ändamål.

Beredskapsarbeten 500 milj. kr.

I beredskapsarbeten sysselsattes i december 1976 31 500 personer, vilket är ca 12 000 fler än i december 1975. Ökningen faller i huvudsak på ungdomar som i betydande utsträckning har kunnat erhålla sysselsättning i tillfälliga praktikplatser vid statliga myndigheter och verk samt i kommunala beredskapsarbeten. Möjligheten att bereda ungdomar enskilt beredskapsarbete har också bidragit till att fler ungdomar kunnat beredas arbete än vad som gällde för år 1975. De åtgärder regeringen beslutat för att möta de problem som i första hand de nytillträdande möter omfattar bl. a. förstärkta personalresurser för arbetsförmedlingarna, vidgad utbildningsverksamhet samt ett flertal åtgärder i syfte att förhindra permitteringar eller avskedanden. Härutöver fordras emellertid resurser för att genom beredskapsarbeten kunna erbjuda arbete för dem som tillfälligt möter svårigheter att på annat sätt finna lämpligt arbete.

Projekteringsbidrag 15 milj. kr.

För att öka antalet startfärdiga kommunala byggnadsprojekt har regeringen dels vidgat ramen för beslut om bidrag till projektering av kommunala anläggnings- och husbyggnadsarbeten från 25 milj. kr. till 40 milj. kr., dels ställt ett däremot svarande belopp till AMS förfogande.

Tidigareläggning av statliga och kommunala industribeställningar 242,2 milj. kr.

Regeringen har den 3 februari 1977 uppdragit åt AMS att bevilja kommuner statsbidrag med 20 % av kostnaden för tidigareläggning av kommunala industribeställningar upp till en sammanlagd inköpssumma

av högst 200 milj. kr. Bidrag får utgå för beställningar som är planerade att läggas ut efter den 1 januari 1978 men som läggs ut senast den 1 maj 1977. Samma dag har regeringen bemyndigat AMS att i samråd med berörda myndigheter och verk lägga ut statliga industribeställningar och handla upp förnödenheter intill ett belopp av högst 202,2 milj. kr.

Sammantaget för tidigareläggning av kommunala och statliga industribeställningar uppgår medelsbehovet till 242,2 (40 + 202,2) milj. kr.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Sysselsättningskapande åtgärder* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 757 220 000 kr., varav förslagsvis 97 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattebidragen.

C. Arbetsmiljö

[3] **C 5. Särskilda åtgärder för arbetsanpassning.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår förts upp ett reservationsanslag av 1 083 milj. kr. Härav har för delprogrammet Arkivarbete beräknats 562,5 milj. kr. Därtill har på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 50 milj. kr. att disponeras för arkivarbeten.

Arbetsmarknadsstyrelsen

AMS har i skrivelse den 3 februari 1977 begärt ytterligare medel för anslagsposten Arkivarbete under ifrågakvarande anslag.

Det ökade medelsbehovet hänförs sig bl. a. till en engångsutgift om 26 milj. kr. till följd av att en viss eftersläpning i den kassamässiga anslagsbelastningen har eliminerats genom ändrade rutiner för löneutbetalningarna. Ett intensivare utnyttjande av arkivarbetsplatserna har medfört ett ökat medelsbehov om 21 milj. kr. Till följd av de nya pensionsbestämmelser som trädde i kraft den 1 juli 1976 lämnade ca 700 personer sina arkivarbetsplatser vid budgetårsskiftet. Utbetalningar av ersättning för icke uttagen semester har i samband därmed belastat budgetåret 1976/77 med 3 milj. kr. Underskottet för kontorsarbetscentralerna blir större än vad AMS tidigare har räknat med. De kontrollstationsförhandlingar som slutfördes i januari 1977 ökar löneutbetalningarna med 13,5 milj. kr. under innevarande budgetår. Det totala behovet av ytterligare medel uppgår därmed till 68,5 milj. kr.

Föredraganden

Till följd av de omständigheter som AMS har anfört beräknas utbetalningarna under budgetåret 1976/77 komma att överstiga för arkivarbete anvisade medel med 68,5 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *Särskilda åtgärder för arbetsanpassning* på tilläggsbudget
III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 68 500 000 kr.

D. Invandring m. m.

[4] **D 3. Åtgärder för invandrare.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 7 575 000 kr.

Stiftelsen Invandrantidningen

I skrivelse den 13 december 1976 har Stiftelsen Invandrantidningen begärt ytterligare 100 000 kr. för att under en begränsad tid avgiftsfritt ge ut Invandrantidningen på turkiska språket i syfte att informera den stora gruppen turkiska assyrier i viktiga samhällsfrågor m. m. Invandrantidningen beräknar upplagan av den turkiska veckoeditionen till ca 4 000 exemplar samt framställningskostnader per nummer till ca 4 500 kr.

Föredraganden

Under år 1976 har ett mycket stort antal turkiska assyrier fått uppehållstillstånd i Sverige. Med hänsyn till det stora informationsbehovet hos denna invandrargrupp förordar jag att Invandrantidningen anvisas ytterligare 100 000 kr. för att inom ramen för detta belopp avgiftsfritt ge ut Invandrantidningen på turkiska språket under begränsad tid. Utgivningen bör ses som en särskild informationsåtgärd till förmån för assyrierna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *Åtgärder för invandrare* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

Bilaga 12

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Åsling såvitt avser frågorna under punkterna 1, 2, 3, 5, 7, 8 och 10;
statsrådet Johansson såvitt avser frågorna under punkterna 4, 6, 9, 11 och 12

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser industridepartementets verksamhetsområde

DRIFTBUDGETEN**TRETTONDE HUVUDTITELN****A. Industridepartementet m. m.**

[1] **A 3. Kommittéer m. m.** I statsbudgeten för budgetåret 1976/77 har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 21 550 000 kr., varav 14 050 000 kr. på tilläggsbudget I (prop. 1976/77: 25 s. 93, NU 1976/77: 13, rskr 1976/77: 55). Vid ingången av budgetåret fanns på anslaget en reservation av 4 302 009 kr. Detta innebär att disponibla medel under anslaget uppgår till sammanlagt 25 852 009 kr.

Under tiden den 1 juli 1976—den 8 februari 1977 har utbetalats 10 459 709 kr. Återstoden av anslaget 15 392 301 kr. bedöms inte förslå för att täcka kostnaderna för utredningsverksamheten.

De ökade kostnaderna hänger samman med de beslut rörande utredningsverksamheten som har fattats hösten 1976 genom tillkallandet av Norrbottendelegationen (I 1976: 04) och energikommissionen (I 1976: 05). Energikommissionen, vars arbete syftar till att ge underlag för regeringens förslag till energipolitiskt handlingsprogram, skall enligt direktiven ha avslutat sitt arbete den 1 juli 1978. Detta innebär ett mycket intensivt utredningsarbete som redan i inledningsskedet kräver betydande resurser. Jag beräknar det tillkommande medelsbehovet för dessa båda utredningar under detta kalenderår till 15 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.

[2] **A 4. Extra utgifter.** I statsbudgeten för budgetåret 1976/77 har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 225 000 kr. Vid ingången av budgetåret fanns på anslaget en reservation av 37 332 kr.

Efter samråd med statsrådet Johansson vill jag ta upp frågan om visst stöd till information m. m. på energiområdet.

Ett omfattande arbete har inletts för att ta fram underlag för regeringens och riksdagens ställningstaganden under år 1978 om energipolitikens inriktning till omkring år 1990. Det är inför dessa ställningstaganden angeläget med en bred allmän debatt om energipolitiska frågor. Från samhällets sida måste därvid en strävan vara att främja en allsidig informations- och kunskapsspridning.

Redan nu utgår direkt eller indirekt statligt stöd till information m. m. på energiområdet. Stimulans till studiecirkelverksamhet m. m. har nyligen aviserats (prop. 1976/77: 107 s. 50).

Det är emellertid väsentligt att skapa möjligheter att stödja även sådan information och kunskapsspridning som initieras av olika fristående organisationer och grupper. Organisationer och grupper som saknar fasta resurser och arbetar med frivilliga krafter får annars mycket svårt att ta del i debatten med sina synpunkter och förslag och allsidigheten går förlorad. Särskilda medel bör därför finnas för att stödja sådana organisationer och grupper.

Behovet av att kunna lämna ett stöd av nu angivet slag uppkommer redan under innevarande budgetår. Medel för ändamålet bör därför anvisas på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77. Jag beräknar medelsbehovet till 450 000 kr. Medlen bör föras upp som en särskild post under detta anslag.

Det ankommer på regeringen att meddela närmare föreskrifter om disposition av dessa medel.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kr.

B. Industri m. m.

[3] **B 16. Medelstillskott till Statsföretag AB för finansiering av ett till Norrbottens Järnverk AB knutet investmentbolag.** Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande budgetår.

Trots betydande närings- och regionalpolitiska insatser från samhällets sida under de senaste decennierna i Norrbottens län, har länets befolkning inte kunnat beredas tillräcklig sysselsättning. Länet har högre registrerad arbetslöshet och lägre yrkesverksamhetstal än något annat län. Den regionala obalansen är dessutom påtaglig. Mot den bakgrun-

den är det naturligt att stora förhoppningar knöts till Stålverk 80-projektet som beräknades ge ett betydande utbud av arbetstillfällen. En enhällig styrelse för Norrbottens Järnverk AB (NJA) har emellertid beslutat rekommendera att projektet skjuts på framtiden. Vid NJA minskas dessutom antalet anställda med 1 000—1 500 personer för att företaget på sikt skall kunna säkra sysselsättningen. För länet innebär detta naturligtvis betydande problem. Regeringen har därför vidtagit flera åtgärder ägnade att förbättra sysselsättningsläget. Således tillsattes i slutet av förra året en särskild delegation, Norrbottendelegationen (I 1976: 04), med uppgift att lämna förslag om konkreta sysselsättningskapande åtgärder. Regeringen har vidare i budgetpropositionen 1977 (prop. 1976/77: 100 bil. 17 s. 80—89) föreslagit medelstillskott till Norrlandsfonden samt bidragsgivning för klart avgränsade merkostnader till följd av en regionalpolitiskt betingad lokalisering enligt det s. k. offertsystemet. Enligt min mening är det emellertid nödvändigt med ytterligare insatser för att främja näringslivsutvecklingen inom Norrbottens län. Jag anmälde också i budgetpropositionen 1977 behov av särskilda medel för kompletterande insatser. NJA har inkommit med en skrivelse den 15 februari 1977 med förslag till åtgärd att skapa nya arbetstillfällen inom länet.

Norrbottens Järnverk AB

Av NJA:s skrivelse framgår i huvudsak följande.

NJA är villigt att medverka när det gäller att utveckla ny industriell verksamhet i länet. Härvid bör eftersträvas en lösning som utnyttjar NJA:s resurser och utvecklingspotential. NJA har en produktionsinriktning som möjliggör att egen personal och utrustning samt underleverantörer kan användas för att snabbt iordningställa behövliga markanläggningar och industrilokaler. Genom att Stålverk 80-projektet skjuts upp, frigörs kompetent personal som kan användas för inventering och prospektering av förslag till industrietablering. Mycket viktiga är de idéer till verksamhet som kommer fram i ett storföretag som NJA men som förkastas därför att de faller vid sidan av företagets normala inriktning. Vidare har NJA vittomfattande kontakter med andra industrieföretag som kan tänkas lokalisera verksamhet till Norrbotten. Underleverantörerna är av speciellt intresse i sammanhanget.

I syfte att NJA:s potential i dessa hänseenden skall utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt föreslår NJA att ett investmentbolag bildas som knyts till NJA som dotterbolag. Bolaget skall helt vara inriktat på att stimulera en industriell utveckling i Norrbottens län och ha till uppgift att delfinansiera sådan verksamhet som inte faller inom ramen för NJA:s nuvarande inriktning. Affärsidén för det tänkta investmentbolaget anges av NJA vara att bolaget skall gå in som delägare i företag och sedan efter viss tid avyttra ägarintresset. För att

investmentbolaget skall ges erforderlig styrka och rörlighet krävs enligt NJA:s skrivelse dels 30 milj. kr. i omsättningstillgångar, dels ett måttligt aktiekapital.

Föredraganden

Jag anser det viktigt att den potential som finns inom NJA utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt när det gäller att åstadkomma en industriell utveckling i Norrbottens län. Med potential avser jag såväl personal som know-how, idéer, kontaktnät och produktionsutrustning. Eftersom NJA dessutom har att uppfylla ett viktigt samhällsansvar såsom skapare av sysselsättningstillfällen finner jag det under rådande förhållanden och med hänsyn till den neddragning av antalet sysselsatta vid NJA som kommer att ske under de närmaste åren, vara motiverat att till NJA som dotterbolag knyta ett särskilt investmentbolag med i huvudsak de uppgifter och den inriktning som anges i NJA:s skrivelse. Ett sådant investmentbolag torde även kunna utnyttja personal och materiella resurser vid högskolan i Luleå när det gäller urval och bearbetning av förslag till industriella aktiviteter. Jag finner det väsentligt att bolaget bedriver sin verksamhet i nära kontakt med Norrbottendelegationen och andra regionalt inriktade organ.

Jag är medveten om att invändningar kan resas mot att ett investmentbolag av denna typ ägarmässigt kopplas till ett statligt bolag i stället för till ett lämpligt regionalt organ. Som jag har anfört motiverar dock den rådande situationen att en sådan koppling övergångsvis genomförs. Möjligheterna att överföra ägarskapet till bolaget till Norrlandsfonden eller annat lämpligt organ bör dock prövas när förutsättningar härför föreligger.

Bolagets verksamhet bör vidare utvärderas efter en tvåårsperiod och uppnådda resultat redovisas för riksdagen.

Affärsidén för investmentbolaget innebär att det skall gå in som delägare i exempelvis nybildade bolag och sedan efter viss tid avyttra ägarintresset för att frigöra medel för ny etableringsverksamhet. För egen del anser jag idén vara riktig. Regeln bör emellertid vara att investmentbolaget inte ingår som majoritetsägare i ett nybildat bolag.

Jag bedömer medelsbehovet för det nya investmentbolaget till 25 milj. kr. Eftersom investmentbolagets verksamhet bör ses i ett regionalpolitiskt sammanhang och dessutom är förenad med betydande risk bör dessa medel ställas till Statsföretag AB:s förfogande i form av medelstillskott. Medlen skall i sin helhet överföras till investmentbolaget via NJA. Investmentbolaget bör ha ett aktiekapital av 3 milj. kr. som tecknas till sådan överkurs att bolaget erhåller en reservfond av 2 milj. kr. Därutöver bör bolaget från NJA erhålla ett aktieägartillskott av 20 milj. kr.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Medelstillskott till Statsföretag AB för finansiering av ett till Norrbottens Järnverk AB knutet investmentbolag* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.

E. Teknisk utveckling m. m.

[4] **E 19. Europeiskt rymdsamarbete m. m.** På statsbudgeten för budgetåret 1976/77 har under denna rubrik anvisats ett förslagsanslag av 42 360 000 kr.

Riksdagen godkände den 25 maj 1972 ett avtal mellan Organisationen för europeisk rymdforskning, Sverige och andra medlemsstater i organisationen angående ett specialprojekt för uppsändande av sondraketer (prop. 1972: 48, NU 1972: 37, rskr 1972: 216). Kungl. Maj:t beslöt den 26 maj 1972 att ratificera avtalet.

Enligt avtalet åtar sig Sverige att under perioden den 1 juli 1972—den 30 juni 1977 upprätthålla driften på sondraketförsöksplatsen Esrange i Kiruna samt att sluta ett särskilt svensk-norskt avtal om upprätthållande av driften vid den norska sondraketförsöksplatsen Andöya under samma period. De stater som i övrigt är parter i avtalet har åtagit sig att lämna vissa bidrag till underhållskostnaderna för de båda försöksplatserna. Var och en av dessa stater är berättigad att använda Esrange eller Andöya ett visst antal veckor, beroende på bidragets storlek. Varje stats årliga bidrag och antal disponibla veckor anges i en bilaga till avtalet.

Bidragen skall årligen räknas om för att kompensera förhöjningar i prisnivån för arbetskraft och material.

I avtalet föreskrivs att det kan förlängas genom överenskommelse mellan parterna. Avtalet kan också ändras på begäran av en eller flera parter, om alla berörda parter lämnar sitt godkännande.

Enighet har nåtts om en överenskommelse att förlänga avtalet t. o. m. den 31 december 1980. Genom överenskommelsen ändras också de årliga bidragen och antalet disponibla veckor för vissa stater, men den totala summan av bidrag och disponibla veckor förblir konstant. Överenskommelsen medför vidare att regler införs för omräkning av bidragen med hänsyn till växelkursförändringar, så att bidragens reella köpkraft i svenska och norska kronor kan bibehållas.

Överenskommelsen redovisades preliminärt för riksdagen i prop. 1975/76: 100 (bil. 15 s. 251).

Överenskommelsen undertecknades den 17 mars 1977 av alla avtalsparter utom Belgien. Möjligheten lämnades öppen för Belgien att senare underteckna eller ansluta sig till överenskommelsen. Även om Belgien inte undertecknar eller ansluter sig till överenskommelsen skall denna träda i kraft, och det åligger då Sverige att täcka det underskott som

därvid kan uppkomma. Detta kan medföra merkostnader för Sverige på ca 300 000 kr. årligen under avtalsperioden över anslaget Europeiskt samarbete inom rymdforskningen under utbildningsdepartementets huvudtitel.

Totalt innebär förlängningen av avtalet en oförändrad ambitionsnivå inom sondraketområdet jämfört med tidigare avtalsperiod. Riksdagen har till europeiskt samarbete inom rymdforskningen för budgetåret 1977/78 anvisat ett förslagsanslag av 19,9 milj. kr. (prop. 1976/77: 100 bil. 12 s. 382, UbU 1976/77: 15, rskr 1976/77: 137). Härav har för Esrange specialprojekt beräknats 2,7 milj. kr.

Verksamheten vid Esrange ger svenska och utländska forskare vetenskapligt intressanta möjligheter till utforskning av jonosfären och magnetosfären. Jag finner det vara tillfredsställande att Sveriges utgifter för drift och underhåll av Esrange även framdeles kan minskas kraftigt genom att denna överenskommelse har träffats om fortsatta bidrag från andra europeiska länder till verksamheten. Jag förordar att överenskommelsen om förlängning av avtalet angående ett specialprojekt för uppsändande av sondraketer godkänns.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna överenskommelsen om förlängning av avtalet mellan Organisationen för europeisk rymdforskning, Sverige och andra medlemsstater i organisationen angående ett specialprojekt för uppsändande av sondraketer.

KAPITALBUDGETEN

I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

E. Förenade fabriksverken

[5] 4. **Teckning av aktier i ett aktiebolag för försäljning av viss stirlingsprodukt.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1976/77.

År 1968 bildades kommanditbolaget KB United Stirling (Sweden) AB & Co. Intressenter i bolaget är staten, representerad av förenade fabriksverken (FFV), och Kockums mekaniska verkstads AB. Bolaget har träffat licensavtal med N. V. Philips Gloeilampenfabrieken i Eindhoven, Nederländerna, som har utvecklat en till vissa delar patentskyddad varmgasmotor (stirlingmotorn), om tillverkning och försäljning av motorn. Sedermera har även Ford Motor Co. i Förenta staterna ingått som licenstagare, varvid ömsesidiga licensavtal har träffats mellan United Stirling, Philips och Ford.

Stirlingmotorn har vissa speciella egenskaper, varav här nämns låg

ljud- och vibrationsnivå, låg halt av skadliga avgaser, flerbränsleegen-skaper, ingen smörjoljeförbrukning samt potential för låg bränsleförbrukning och lång livslängd.

Förenade fabriksverken

Av skrivelse från FFV den 16 februari 1977 med därtill fogade handlingar framgår i huvudsak följande.

För att stödja United Stirling bildade FFV år 1968 en särskild stirlinggrupp. Denna svarade under inledningsåren för tillverkning av prototypmotorer till bolaget. Senare har gruppens verksamhet koncentrerats till tillverkning av stirlingspecifika komponenter, materialfrågor och produktionstekniska studier.

Under år 1972 påbörjade gruppen i samarbete med United Stirling utvecklingen av en mindre stirlingmotor med en högsta axeleffekt av 15 kW (20 hk). Denna motor avses komma att tillverkas hos FFV och försäljas på licens från United Stirling. Motorn är avsedd att kombineras med annan utrustning som tillsammans kan tillgodose flera energibehov (elektricitet, värme, luftkonditionering etc.).

FFV samarbetar sedan år 1972 med ett amerikanskt företag inom fritidsfordonsmarknaden. Denna marknad är i Förenta staterna stor och expansiv och långt mer utvecklad än andra fritidsmarknader vad avser komfortnivå. Samarbetet avser introduktion på denna marknad av ett komfortsystem för fritidsfordon.

Under år 1977 utförs tillämpningsprov av komfortsystemet i fordon i Sverige och i Förenta staterna. Parallellt med dessa provningar pågår vid FFV, förutom produktutveckling, även förberedelser för serieproduktion. Dessa förberedelser beräknas ta ca tre år att genomföra.

Då FFV inledde sitt samarbete med det amerikanska företaget var avsikten att vid lämplig tidpunkt tillsammans bilda ett bolag för montering och marknadsföring av komfortsystemet. Parterna är ense om att lämplig tidpunkt för bildandet av det gemensamma bolaget är första halvåret 1977. Överenskommet ägareförhållande i bolaget är 80 % för svenska staten genom FFV och 20 % för det amerikanska företaget.

Bolagets aktiekapital har planerats utgöra 1 milj. US dollar. De båda aktieägarna avser att kontant tillskjuta vardera 100 000 dollar samt därutöver tillföra bolaget apportegendom i sådana proportioner att FFV:s andel av aktiekapitalet blir 80 %.

Kapitalbehovet för bolagets fortsatta verksamhet planeras att till övervägande del bli upplånat i Förenta staterna. Under de första verksamhetsåren beräknas upplåningen kräva borgensåtaganden från aktieägarna. Intill utgången av tredje verksamhetsåret (budgetåret 1979/80) beräknas svenska statens borgensåtaganden behöva uppgå till ca 11 milj. kr.

Marknaden för fritidsfordon i Förenta staterna är så stor att FFV

även vid leveranser som motsvarar en liten marknadsandel (mindre än 10 %) uppnår betydande produktion.

Verksamheten kommer att medföra krav på vissa investeringar vid FFV. Eftersom stirlingsverksamheten delvis avses ske i befintliga lokaler begränsas dock behovet av byggnadsinvesteringar.

Under de fyra första åren (1977/78—1980/81) har FFV så stora utvecklings-, berednings- och inkörningskostnader för stirlingsmotorn att verksamheten kommer att visa ett betydande underskott. Först fr. o. m. det femte året beräknas verksamheten gå med vinst.

FFV hemställer om tillstånd att teckna aktier i det planerade amerikanska aktiebolaget till ett värde motsvarande 800 000 dollar, dvs. högst 3,6 milj. kr. För att betala dessa aktier anhåller FFV om ett investeringsanslag motsvarande 100 000 dollar till den kontanta delen av likviden. FFV hemställer vidare om tillstånd att teckna borgen för bolagets upplåning intill ett belopp motsvarande högst 2,5 milj. dollar, dvs. högst 11 milj. kr.

Föredraganden

För att stödja verksamheten vid KB United Stirling (Sweden) AB & Co har FFV bildat en särskild grupp som tidigare svarade för tillverkning av prototypmotorer åt United Stirling och senare för tillverkning av stirlingspecifika komponenter m. m. Inom denna grupp har i samarbete med United Stirling utarbetats en mindre stirlingsmotor med en högsta axeleffekt av 15 kW (20 hk). Denna motor avses komma att tillverkas hos FFV och är avsedd att kombineras med annan utrustning för att kunna tillgodose flera energibehov (elektricitet, värme, luftkonditionering etc.).

FFV har sedan år 1972 samarbetat med ett amerikanskt företag, beträffande introduktion på den amerikanska fritidsfordonsmarknaden av en produkt, bestående av den mindre stirlingsmotorn kombinerad med utrustning, som bl. a. genererar elektricitet och värme.

Under de närmaste tre åren kommer inom FFV, förutom produktutveckling, att göras förberedelser för serieproduktion. Viss begränsad försäljning kommer att ske redan under budgetåret 1977/78. Försäljningen beräknas sedan komma att starkt öka under följande år.

FFV och det amerikanska företaget är överens om att för monteringen och marknadsföringen av det gemensamt utvecklade energisystemet i Förenta staterna bilda ett aktiebolag, i vilket aktierna till 80 % skall ägas av svenska staten genom FFV och till 20 % av det amerikanska företaget. Parterna anser att bolaget bör bildas under första halvåret 1977.

Bolaget avses få ett aktiekapital av 1 milj. US dollar. Härav avser parterna att tillskjuta vardera 100 000 dollar kontant. I övrigt skall de betala sina andelar av aktiekapitalet med apportegendom. FFV har

hemställt om tillstånd att teckna aktier i det planerade bolaget till ett värde av 800 000 dollar. För att FFV skall bli i stånd att betala aktierna behövs dels att verket får ett anslag motsvarande 100 000 dollar, dels att verket får tillstånd att tillskjuta viss lös egendom såsom apportegendom. Vidare har FFV hemställt om tillstånd att teckna borgen för bolagets lån till ett belopp motsvarande högst 2,5 milj. dollar.

De planer som FFV och det amerikanska företaget har innebär att stirlingsmotorn marknadsförs för första gången. Även om marknaden till en början är begränsad till fritidsfordon i Förenta staterna, bör denna möjlighet att få motorn prövad i praktiskt bruk av ett efterhand ökande antal användare tas till vara. Erfarenheterna härav bör vara av intresse för FFV vid det utvecklingsarbete som pågår parallellt med marknadsföringen. Jag anser därför att FFV bör få tillstånd att på statens vägnar teckna aktier för ett belopp motsvarande 800 000 dollar i det bolag som avses bli bildat i Förenta staterna tillsammans med det amerikanska företaget. Investeringsmedel för den kontanta delen av betalningen av aktierna bör anvisas med högst 450 000 kr. Finansieringen i övrigt av bolagets verksamhet avses ske genom upplåning. För denna behövs borgen av aktieägarna. Regeringen bör inhämta riksdagens bemyndigande att medge FFV att på statens vägnar teckna sådan borgen för högst 11 milj. kr. jämte ränta.

Jag vill i sammanhanget framhålla, att det föreslagna bildandet av bolaget för marknadsföring av vissa stirlingsprodukter inte ingår i det arbete med stirlingsmotorer som FFV i samarbete med Kockums bedriver inom KB United Stirling (Sweden) AB & Co. Jag avser att senare i år återkomma till regeringen i stirlingsfrågan. I samband därmed bör ställning tas till FFV:s medverkan vid ev. statliga åtaganden inom stirlingsområdet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge förenade fabriksverken att delta i bildandet av ett aktiebolag i Förenta staterna enligt de riktlinjer jag har angett i det föregående,
2. bemyndiga regeringen medge förenade fabriksverken att teckna borgen för lån till det under 1 nämnda aktiebolaget intill högst 11 000 000 kr. jämte ränta,
3. till *Förvärv av aktier i ett aktiebolag för försäljning av viss stirlingsprodukt* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 450 000 kr.

F. Statens vattenfallsverk

[6] 1. **Kraftstationer m. m.** I statsbudgeten för budgetåret 1976/77 har under denna anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag av 2 229,6

milj. kr., varav 243,6 milj. kr. på tilläggsbudget I (prop. 1976/77: 25 s. 106, NU 1976/77: 13, rskr 1976/77: 55).

Statens vattenfallsverks investeringsram för innevarande budgetår uppgår till 2 233,4 milj. kr. inkl. medel, vilka genom särskilt beslut har ställts till verkets förfogande för arbeten som har satts igång av sysselsättningsskäl.

Riksdagen har bemyndigat regeringen att medge vattenfallsverket att teckna borgen för lån till bolag, i vilka verket förvaltar statens aktier, intill sammanlagt 2 600 milj. kr., varav högst 90 milj. kr. för lån till distributionsföretag (prop. 1976/77: 25 s. 106, NU 1976/77: 13, rskr 1976/77: 55).

I skrivelse den 13 maj 1976 har vattenfallsverket hemställt bl.a. om godkännande av ett till skrivelsen fogat konsortialavtal mellan verket, Sydsvenska Kraft AB, Ingenjörfirman Bergman & Co AB och AB Vattenbyggnadsbyrån om bildande av ett aktiebolag med ändamål att tillhandahålla tjänster åt utländska kraftföretag.

I två skrivelser den 4 februari 1977 har vattenfallsverket hemställt om sammanlagt 22 630 000 kr. på tilläggsbudget till statsbudgeten för innevarande budgetår. Medlen avser dels förvärv av eldistribution inom Skutskär—Söderforsområdet, dels inlösen av rätt till ersättningskraft.

Statens vattenfallsverk

I många utvecklingsländer saknas ännu inhemsk personal som är tillräckligt utbildad för att kunna svara för utbyggnad och skötsel av kraftanläggningar. Allt fler länder har fått problem när elkraftförsörjningen har utvecklats från små isolerade kraftverk mot stora sammanhängande system med komplicerade kraftanläggningar. Internationella konsult- och entreprenadföretag som är verksamma i utvecklingsländerna sysslar främst med utbyggnad av kraftanläggningar och har inte erfarenhet av drift och underhåll av kraftsystemen. Det har därför, framhåller vattenfallsverket, visat sig finnas ett klart behov av att anlita erfarna tekniker från europeiska kraftföretag för tjänstgöring i utvecklingsländerna.

De svenska kraftföretagen har hittills inte ägnat sig åt uppdragsverksamhet av ifrågavarande slag. Det har dock förekommit att enskilda tjänstemän har beviljats tjänstledighet för arbete i utlandet. Viss normal konsultverksamhet som har avsett uppdrag av utredningskaraktär har även förekommit. Vattenfallsverket har exempelvis engagerats för ett sådant uppdrag i Iran.

Enligt vattenfallsverkets mening skulle svenska kraftverkstekniker genom arbete i utvecklingsländernas kraftföretag kunna bidra till näringslivets uppbyggnad i dessa länder. Deras verksamhet skulle också bidra till bl. a. att svensk tillverkande industri ges förutsättningar att konkurrera på lika villkor med andra länders exportindustri.

För de svenska kraftföretagen är det en nackdel att för viss tid avstå från kvalificerad personal. Arbetet utomlands kan å andra sidan vara stimulerande och utvecklande för den berörda personalen och ge erfarenheter som är värdefulla även för det egna företaget.

Svensk uppdragsverksamhet i utlandet kräver enligt vattenfallsverkets mening en basorganisation, som förmedlar utlåningen av experter och successivt bygger upp erfarenhet av verksamheten. Uppdragsverksamheten bör enligt verket grundas på kommersiell basis och således vara ekonomiskt självbärande. Eftersom verksamheten har liten anknytning till den normala kraftverksrörelsen, bör den inte inordnas i någon av kraftföretagens organisationer. Det är därför enligt verket lämpligt att bilda ett särskilt bolag för ändamålet.

Vattenfall är en naturlig delägare i ett sådant bolag. Verket är det största svenska kraftföretaget och dessutom statligt. I många av de aktuella länderna är elkraftförsörjningen förstatligad och det betraktas där ofta som en avgjord fördel om samarbetspartnern har stark statlig anknytning. Mot denna bakgrund kan det också vara lämpligt att vattenfallsverket har aktiemajoritet i bolaget. Sydsvenska Kraft AB (Sydkraft) har erbjudit sig att ingå som en andra delägare för kraftföretagen.

Erfarenhet av konsultverksamhet i utlandet saknas hos de svenska kraftföretagen. Det är därför lämpligt att några svenska konsultföretag som har sådan erfarenhet ingår som delägare i bolaget. Ingenjörfirman Bergman & Co AB och AB Vattenbyggnadsbyrån bedriver en icke oväsentlig konsultverksamhet på kraftförsörjningsområdet i utlandet. Båda företagen har biträtt erbjudande att ingå i bolaget.

Förhandlingar mellan vattenfallsverket, Sydkraft, Bergman & Co och Vattenbyggnadsbyrån har lett fram till en överenskommelse om samarbete inom *Swedish Power Industry Service AB* (SwedPower) för uppdragsverksamhet av här beskrivet slag.

Den närmare innebörden av överenskommelsen framgår av ett mellan vattenfallsverket och nämnda företag ingånget konsortialavtal och en till avtalet fogad bolagsordning. Avtalet blir för vattenfallsverkets del bindande först genom regeringens godkännande. Avtalet innebär i huvudsak följande.

Det nya bolaget skall enligt avtalet ha till uppgift att

1. tillhandahålla experter till utländska kraftföretag för tjänstgöring under begränsad tid,
2. förmedla praktisk utbildning vid svenska företag av personal anställd i utländska kraftföretag,
3. med utnyttjande av i första hand parternas egna personella och materiella resurser tillhandahålla sådana övriga tjänster till utländska kraftföretag som parterna finner förenliga med sin egen verksamhet.

Avsikten är att experter skall rekryteras i Sverige och anställas i bo-

laget under uppdragstiden. Parterna ställer sig i princip positiva till att egen personal medges tjänstledighet för tjänstgöring i bolaget.

Bolagets verksamhet skall drivas efter affärsmässiga principer.

Behövligt rörelsekapital skall tillskjutas av parterna som lån i förhållande till deras andel i aktiekapitalet. För eventuella lån från utomstående skall parterna teckna borgen i proportion till aktieinnehavet.

När bolagets verksamhet påbörjas skall aktiekapitalet vara 120 000 kr. och fördelas med 55 % på vattenfallsverket, 30 % på Sydkraft, 7,5 % på Bergman & Co och 7,5 % på Vattenbyggnadsbyrån. Vid bolagsstämma får aktieägarna rösta för det fulla antalet aktier de företräder. Till skydd för parterna har i bolagsordningen föreskrivits att aktie som har övergått till någon som inte förut är aktieägare skall hembjudas aktieägarna i bolaget. Parterna har dessutom i avtalet förbundit sig att inte bjuda ut eller anta anbud på aktiepost förrän övriga parter haft tillfälle att ta ställning till om de önskar förvärva aktieposten ifråga. Om aktiepost bjuds ut av Bergman & Co eller Vattenbyggnadsbyrån skall dessa parter ha företrädesrätt till att förvärva aktieposten före övriga parter.

Bolagets styrelse skall bestå av fyra ledamöter med en personlig suppleant för varje ledamot. Två ledamöter och två suppleanter skall utses på förslag av vattenfallsverket, en ledamot och en suppleant på förslag av Sydkraft samt en ledamot och en suppleant på gemensamt förslag av Bergman & Co och Vattenbyggnadsbyrån.

Vid tillsättandet av styrelseordförande och verkställande direktör liksom i frågor som är av stor vikt för bolagets förhållande till någon av parterna eller eljest av stor betydelse för bolaget och dess verksamhet skall enhälligt styrelsebeslut eftersträvas.

Avtalet gäller för tiden t. o. m. den 31 december 1980. Om uppsägning inte sker senast tre år före avtalstidens utgång förlängs avtalet intill dess tre år har förflutit från det att någon av parterna har sagt upp avtalet.

Bolagets styrelse skall uppdra åt Bergman & Co att administrera bolagets verksamhet tills det finns behov av en egen organisation.

Personalorganisationerna inom vattenfallsverket har tillstyrkt den föreslagna bolagsbildningen.

SIDA har informerats om planerna på att bilda SwedPower och har därvid anfört bl. a. att det skulle vara värdefullt om den svenska kraftindustrins resurser genom ett bolag av föreslagen karaktär kunde göras mera lättillgängliga för utvecklingssamarbete än vad som hittills har varit fallet.

Stora Kopparbergs Bergslags AB (Stora Kopparberg) bedriver vid sidan av sin egentliga verksamhet *distribution av elektrisk energi* hu-

vudsakligen inom Kopparbergs län och i mindre omfattning också inom Gävleborgs och Uppsala län.

I samband med att Stora Kopparberg i slutet av år 1976 sålde Söderfors bruk fick vattenfallsverket erbjudande om att överta eldistribution i Skutskär—Söderforsområdet med undantag för befintligt 130 kV nät och elleveranserna till fabrikena i Skutskär och Söderfors. Verket bedriver eldistribution både öster och söder om detta område.

Vattenfallsverket har erbjudit Stora Kopparberg en köpeskilling av 15 630 000 kr. för anläggningarna. Bolaget har accepterat och överenskommelse har träffats om överlåtelse under förutsättning av regeringens godkännande.

Överlåtelsen omfattar dels anläggningar för detaljdistribution till 4 950 abonnenter med en elförbrukning år 1975 av 30 milj. kilowatt-timmar, dels ett överliggande 20 kV nät med transformatorstationer för matning av detaljnät och leveranser till fyra återdistributörer. Anläggningarnas nyanläggningsvärde har beräknats till 26,5 milj. kr.

Statens industriverk har avgett yttrande över ärendet. Industriverket anser att överlåtelsen är förenlig med rationell eldistribution och tillstyrker därför vattenfallsverkets framställning.

I början av 1900-talet förvärvade vattenfallsverket vattenrätt av bruksägaren Ernst Stridsberg i Trollhättan. Verket blev därvid skyldigt att för all framtid och hela dygnet om tillhandahålla företaget AB Stridsberg & Biörck en kraftleverans — s. k. *ersättningskraft* — motsvarande 1 104 kW. Rätten till kraften är knuten till viss fastighet som företaget äger i Trollhättan, men företaget har rätt att upplåta och sälja den del av kraften som företaget inte kan utnyttja självt.

Företaget har erbjudit vattenfallsverket att lösa in rätten till ersättningskraft. Förda förhandlingar har resulterat i en överenskommelse som innebär att verkets skyldighet att tillhandahålla ersättningskraft upphör den 1 januari 1977 mot att verket senast den 30 juni 1977 erlägger ett engångsbelopp av 10 milj. kr. och ränta på detta belopp fr. o. m. den 1 januari 1977.

Överenskommelsen har träffats med förbehåll för regeringens godkännande. Avsikten är att AB Stridsberg & Biörck skall teckna kontrakt med vattenfallsverket enligt gällande tariffer för hela sitt kraftbehov.

Av likviden om 10 milj. kr. kan 3 milj. kr. finansieras med medel som tidigare har anvisats från investeringsanslaget Kraftstationer m. m. för förvärv av fastigheter och strömfall (prop. 1975/76: 100, bil. 15 s. 294, NU 1975/76: 42, rskr 1975/76: 260). Återstoden — 7 milj. kr. — behöver anvisas på tilläggsbudget.

Föredraganden

Vattenfallsverket har med förbehåll för regeringens godkännande träffat ett konsortialavtal med Sydsvenska Kraft AB (Sydkraft), Ingenjörfirman Bergman & Co AB och AB Vattenbyggnadsbyrån om bildande av ett aktiebolag, *Swedish Power Industry Service AB (Swed-Power)*, som skall ha till uppgift att tillhandahålla tjänster åt utländska kraftföretag. Bolagets verksamhet, som i första hand kommer att inriktas på utvecklingsländer, skall drivas efter affärsmässiga principer och således vara ekonomiskt självbärande. Bolaget avses bl. a. förmedla utlåning av kraftverkstekniker från Sverige till utländska kraftföretag. Genom förmedling av bolaget skall vidare personal anställd i utländska kraftföretag kunna ges praktisk utbildning vid svenska företag.

Enligt avtalet skall SwedPower vid bildandet ha ett aktiekapital av 120 000 kr., varav vattenfallsverket skall svara för 55 %, Sydkraft för 30 % samt Bergman & Co och AB Vattenbyggnadsbyrån för vardera 7,5 %. I avtalet förutses att bidrag till bolagets finansiering skall kunna lämnas i form av ytterligare aktieteckning, delägarlån eller tecknande av borgen, varvid intressenterna skall bidra i proportion till sina andelar av aktiekapitalet.

Jag anser det värdefullt att den svenska kraftindustrins resurser kan göras mer tillgängliga för biståndsverksamhet än vad som hittills har varit fallet. Av betydelse är emellertid också att uppdragsverksamhet av detta slag kan bidra till att svensk tillverkande industri får bättre förutsättningar att konkurrera med andra länders exportindustri. Bolagets verksamhet bör därför enligt min mening inte vara begränsad till utvecklingsländer utan inriktas även på uppdrag i andra länder.

Det kan förutses att SwedPowers personal i stor utsträckning kommer att rekryteras från vattenfallsverket, som är det största kraftföretaget i Sverige. Jag finner det därför naturligt att verket går in som delägare i det föreslagna bolaget. För detta talar också att vattenfallsverket är ett statligt organ, vilket torde ses som en fördel i mottagarländerna, där kraftförsörjningen ofta är förstatligad.

Jag har inte något att erinra mot det föreslagna samarbetet mellan vattenfallsverket, Sydkraft, Bergman & Co och Vattenbyggnadsbyrån.

Jag förordar att regeringen inhämtar riksdagens medgivande att ta i anspråk medel från investeringsanslaget Kraftstationer m. m. för teckning av aktier i och lån till bolaget. Jag har räknat med att vattenfallsverkets behov av medel för kapitaltillskott till bolaget under innevarande budgetår skall rymmas inom föreskriven investeringsram.

Borgen för lån som SwedPower kan behöva ta upp på den allmänna kapitalmarknaden bör räknas av mot den ram för borgensåtaganden som vattenfallsverket enligt regeringens medgivande får utnyttja för lån till eldistributionsföretag. Nämda ram är f. n. 90 milj. kr. Vid min

anmälan till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 (prop. 1976/77: 100 bil. 17 s. 347) har jag förordat att ramen skall utökas till 110 milj. kr. Någon ökning därutöver till följd av SwedPowers eventuella upplåning behövs inte.

Till vad jag nu har sagt vill jag foga följande kommentar.

Under senare år har ett ökat statligt engagemang vuxit fram vad gäller konsulttjänster riktade mot såväl utvecklingsländernas marknader som andra utlandsmarknader. Denna tendens har varit märkbar inom den statliga affärsverkssektorn men i vissa fall också hos statliga myndigheter som arbetar på uppdragsbasis. Sålunda finns hos televerket ett särskilt bolag, Swedish Telecommunication Consulting AB (Swedtel), som bedriver en främst på utvecklingsländer inriktad konsultverksamhet inom telekommunikationsområdet. Även domänverket har ett dotterbolag, Swedforest Consulting AB, som i många avseenden har en liknande inriktning inom skogsbruks- och skogsindustriområdet. Båda bolagen har under flera år samarbetat med SIDA. Erfarenheterna av detta samarbete är mycket goda. Projekt som SIDA är ansvarig för har t. ex. vissa år svarat för inemot 15 % av Swedtels omsättning.

Som exempel på myndigheter som har fått förfrågningar om konsultuppdrag utomlands kan nämnas Sveriges geologiska undersökning, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, statens vägverk och statens väg- och trafikinstitut.

Jag vill i detta sammanhang också erinra om den nyligen framlagda propositionen (1976/77: 83) om exportfrämjande åtgärder avseende utländer.

I samråd med cheferna för kommunikations-, budget-, handels- och industridepartementen har jag funnit att det finns skäl att undersöka behovet av en ökad samordning av statens insatser i fråga om konsultverksamhet i utlandet. Detta gäller i första hand affärsverken. Det bör finnas förutsättningar för att aktivt bearbeta intressanta utlandsmarknader på en bredare basis än vad de enskilda bolagen och myndigheterna kan göra var för sig. Chefen för budgetdepartementet avser att ta initiativ till att närmare undersöka olika alternativ för att underlätta en sådan samverkan.

Vattenfallsverket har också hemställt om ytterligare investeringsmedel utöver vad som tidigare har anvisats på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår. Det ökade medelsbehovet avser dels förvärv av Stora Kopparbergs Bergslags AB:s eldistribution i Skutskär—Söderforsområdet, dels inlösen av viss rätt till ersättningskraft. Förvärvet kräver ett medelstillskott av resp. 15 630 000 kr. och 7 milj kr.

Jag har inte något att erinra mot de båda förvärven. Jag förordar därför att vattenfallsverkets investeringsram för budgetåret 1976/77 räknas upp med sammanlagt 22 630 000 kr. och att medel härför anvisas från investeringsanslaget Kraftstationer m. m.

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att medel får tas i anspråk från investeringsanslaget Kraftstationer m. m. för teckning av aktier i och lån till ett aktiebolag med ändamål att tillhandahålla tjänster åt utländska kraftföretag, allt i enlighet med åtaganden i träffat konsortialavtal,
2. bemyndiga regeringen att medge statens vattenfallsverk att teckna borgen för lån till det under 1. avsedda aktiebolaget i enlighet med vad jag har anfört,
3. till *Kraftstationer m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 22 630 000 kr.

G. Domänverket

[7] **Ökning av rörlig kredit till domänverket.** Domänverkets kapitalbehov tillgodoses dels genom rörlig kredit i riksgäldskontoret, dels genom att tillgängliga medel på verkets investerings- och dispositionsfonder får disponeras. Verket får inte något tillskott över statsbudgeten för sina löpande investeringar.

Regeringen har fastställt ett avkastningskrav för verket. För vart och ett av åren 1975—1979 skall verket till staten inleverera dels en fast del av 20 milj. kr., dels en rörlig del motsvarande 30 % av den redovisade årsvinsten. Den sammanlagda inleveransen skall för varje år uppgå till lägst 35 milj. kr. Resterande överskottsmedel skall verket föra över till dispositionsfonden inom domänverkets fond.

Den rörliga krediten ökades senast genom beslut av 1973 års riksdag (prop. 1973: 2 bil. 6, NU 1973: 1, rskr 1973: 17) från 130 milj. kr. till 175 milj. kr. Den får användas, förutom att på kort sikt täcka verkets behov av likvida medel, även för att anskaffa maskiner och anläggningar m. m. och för andra ändamål i syfte att begränsa driftkostnaderna.

Domänverket

Domänverket har i skrivelse den 12 januari 1977 hemställt att den rörliga krediten höjs från 175 milj. kr. till 350 milj. kr. Till framställningen har verket bifogat en likviditetsprognos för åren 1977—1979 samt budget för år 1977 och reviderad plan för åren 1978 och 1979. I skrivelsen anføres i huvudsak följande.

Enligt verkets budget för år 1977 kommer behovet av att utnyttja

rörlig kredit att ligga mellan 150—200 milj. kr. under större delen av året. Enligt den översiktliga likviditetsprognosen för åren 1978 och 1979 skulle utnyttjandet i stort sett hålla sig på samma nivå under dessa år, men med en tendens att öka något. Det genomsnittliga utnyttjandet under hela perioden 1977—1979 torde i stort sett ligga mellan 150—250 milj. kr. Maximalt skulle krediten behöva utnyttjas med 280 milj. kr. enligt verkets beräkningar.

För ett företag av domänverkets storlek, verksamhetsinriktning och expansionspolitik fluktuerar den likvida ställningen betydligt under loppet av ett år. Under år 1976 var t. ex. skillnaden mellan högst och lägst i fråga om den likvida ställningen 220 milj. kr. Verket anser att gränsen för den rörliga krediten måste vara väsentligt högre än det genomsnittliga utnyttjandet, eftersom den likvida ställningen kan uppvisa så stora fluktuationer.

En annan anledning till att krediten bör ökas till 350 milj. kr. är enligt verket den osäkerhet i uppgjorda prognoser som förhållandena på virkesmarknaden kan ge upphov till. Förutom osäkerhet i prisprognoser kan man inte utesluta påverkningar på likviditeten om konjunkturen inom sågverks- och massaindustrin blir sådan att verket tvingas ge längre kundkrediter.

Dessutom nämner verket att den stagnerande produktivitetsutvecklingen kan medföra försämrade resultat och ökade maskininvesteringar. Intensifierade skogsvårdsinsatser utöver vad som har planerats kan bli nödvändiga med hänsyn till risken för insektsangrepp, stormfällningar m. m.

Domänverket framhåller att de senaste årens gynnsamma resultatutveckling inte har medfört att verkets behov av extern finansiering minskat. Detta beror på att investeringarna har tilltagit starkt. År 1976 uppgick de till 330 milj. kr. och för år 1977 budgeteras de till 305 milj. kr. Den fastställda inleveransen av vinstmedel till staten för åren 1975—1979 innebär en ökad likviditetsavtappning jämfört med tidigare år. De senaste årens inflationsutveckling har också givit upphov till ökade kapitalbehov.

Remissyttrandena

Efter remiss har yttranden över domänverkets framställning avgetts av riksgäldsfullmäktige och riksrevisionsverket (RRV).

Riksgäldsfullmäktige förklarar sig inte ha något att erinra mot bifall till domänverkets framställning.

RRV anför att verket översiktligt har granskat de av domänverket utförda beräkningarna och därvid inte funnit anledning att ifrågasätta dessa. *RRV* tillstyrker därför den av domänverket begärda höjningen av den rörliga krediten.

Föredraganden

Domänverkets rörliga kredit i riksgäldskontoret ökades genom beslut av 1973 års riksdag från 130 milj. kr. till 175 milj. kr. Bedömningen av verkets kreditbehov begränsades vid det tillfället till åren 1973—1974. Verkets omsättning, som år 1973 uppgick till 670 milj. kr. hade år 1976 ökat till 1 142 milj. kr. och beräknas under innevarande år till närmare 1 400 milj. kr.

Domänverket har hemställt att den rörliga krediten i riksgäldskontoret ökas från 175 milj. kr. till 350 milj. kr. Riksrevisionsverket tillstyrker den av verket begärda höjningen och riksgäldsfullmäktige har inte något att erinra mot densamma.

Den rörliga krediten är domänverkets enda externa finansieringskälla. Till skillnad från övriga affärsverk får domänverket inte något tillskott över budgeten för sina löpande investeringar.

Verksamheten inom domänverket har ökat snabbt i omfattning. Investeringarna ligger på en hög nivå. Denna utveckling väntas fortsätta under den innevarande planeringsperioden, vilket medför behov av ökade rörelsemedel.

Domänverket har i sin likviditetsprognos angivit att den rörliga krediten maximalt skulle behöva utnyttjas med 280 milj. kr. under åren 1977—1979. Det genomsnittliga utnyttjandet väntas ligga mellan 150—250 milj. kr. Verket anser sig därutöver behöva en reserv för att kunna möta likviditetspåfrestringar som kan uppstå på grund av osäkerheter i prognoser om t. ex. konjunktur och priser.

Jag utesluter inte att utvecklingen inom skogsnäringen kan bli sådan att man måste räkna med avsteg från domänverkets flerårsplan. Jag anser att verket bör ha en tillräcklig likviditetsreserv med hänsyn till den osäkerhet som kan föreligga i framtidsbedömningen. Jag förordar därför att domänverkets rörliga kredit i riksgäldskontoret ökas från nuvarande 175 milj. kr. till 350 milj. kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att medge att domänverket får disponera en från 175 000 000 kr. till 350 000 000 kr. ökad rörlig kredit i riksgäldskontoret.

[8] **4. Inköp av vissa skogsmaskiner.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1976/77.

Av det förslag till investeringsreserv för budgetåret 1977/78 som arbetsmarknadsstyrelsen har lämnat, framgår att domänverket till arbetsmarknadsstyrelsen har anmält bl. a. inköp av skogsmaskiner för ca 25 milj. kr. som projekt att ingå i nämnda reserv. Detta inköp av skogsmaskiner skulle för domänverket innebära en tidigareläggning av en del av verkets maskinanskaffningar år 1978.

Det föreslagna inköpet av skogsmaskiner har inte tagits med såsom

avsättning till domänverkets fond i förslaget till beredskapsbudgeten för budgetåret 1977/78. Jag anser emellertid att den föreslagna tidigareläggningen om 25 milj. kr. bör göras med hänsyn till att det i nuvarande konjunkturläge finns ett stort behov av att tillföra beställningar till vissa tillverkare av skogsmaskiner.

Eftersom det här är fråga om ett års tidigareläggning av viss del av domänverkets maskinanskaffning, bör det inte ankomma på domänverket att finansiera anskaffningen förrän det år maskinerna behövs, nämligen år 1978. Jag förordar därför att domänverket på tilläggsbudget till statsbudgeten för innevarande budgetår anvisas ett anslag av 25 milj. kr. för maskininköpen. Det erhållna beloppet skall verket återbetala senast den 30 juni 1978.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Inköp av vissa skogsmaskiner* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 25 000 000 kr.

V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

[9] **14. Lån till projektering av raffinaderi.** Till projektering av ett statligt raffinaderi vid Brofjorden, Statsraff, har hittills i form av lån till Statsföretag AB anvisats 46 milj. kr., varav 36 milj. kr. för budgetåret 1975/76 (prop. 1975: 30 bil. 1, NU 1975: 30, rskr 1975: 202) och 10 milj. kr. för innevarande budgetår (prop. 1975/76: 124, NU 1975/76: 44, rskr 1975/76: 262). I förberedelserna för projektet har ingått bl. a. teknisk projektering och utarbetande av anbudshandlingar, ansökningar om tillstånd och markförvärv.

Projektarbetet avser ett raffinaderi med en planerad kapacitet av 7 milj. årston. Projektet syftar till att öka försörjningstryggheten i fråga om bl. a. petrokemiska råvaror och eldningsolja med låg svavelhalt. Arbetet bedrivs inom ett dotterföretag till Statsföretag, Statsraff AB, med f. n. ett tjugotal anställda. Såväl tillstånd enligt 136 a § byggnadslagen (1947: 385, 136 a §, ändrad senast 1976: 213) som koncession enligt miljöskyddslagen har (1969: 387, omtryckt 1972: 782, ändrad senast 1975: 727) meddelats för projektet.

Statsföretag har i februari 1977 överlämnat en redovisning av projektet som har utarbetats inom Statsraff. Av redovisningen framgår bl. a. följande.

Statsraffprojektet har tekniskt, organisatoriskt och tillståndsmässigt förberetts så att ett omedelbart beslut om att genomföra projektet är möjligt från dessa synpunkter. Förutsättningarna för internationellt sett konkurrenskraftiga kostnader för transporter och för drift av raffinaderiet bedöms som goda. Uppförande av ett raffinaderi innebär emellertid betydande företagsekonomiska risker särskilt med hänsyn till det kapa-

citetsöverskott i Västeuropas raffinaderier som kan väntas råda in på 1980-talet. Ett investeringsbeslut i dag förutsätter statliga bidrag och måste därför i första hand grundas på beredskapsmässiga och handelspolitiska överväganden. I redovisningen framhålls slutligen att det är angeläget att alternativa handlingsvägar för oljerörelsens utbyggnad prövas innan ett slutligt beslut om projektet fattas.

Statsföretag har i samband med överlämnandet framhållit att projektet inte torde kunna motiveras på företagsekonomiska grunder. Enligt Statsföretags uppfattning sammanhänger projektet i flera avseenden, bl. a. i fråga om åtgärder för råoljeanskaffning och produktavsättning, med den statliga oljepolitiken.

För egen del anser jag att det skulle kunna innebära betydande försörjningspolitiska fördelar med ett tillskott till den svenska raffineringsskapaciteten på 1980-talet. Statsraffprojektet är väl anpassat till den svenska marknadens behov och projektarbetet har drivits så långt att byggstart skulle kunna ske redan hösten 1977 och driftstart år 1981.

Som framhålls i Statsraffs redovisning skulle emellertid ett beslut om att nu genomföra projektet innebära betydande företagsekonomiska risker. Skälet härtill är främst det stora överskottet på raffineringsskapacitet i Västeuropa, som väntas komma att medföra lönsamhetsproblem inom detta led i oljehantering under ett antal år framåt.

Denna fråga har studerats av den norsk-svenska kommitté som i början av mars har överlämnat en rapport (Ds I 1977: 2) om norskt-svenskt energi- och industrisamarbete. Kommittén pekar på att efterfrågeutvecklingen är avgörande för vid vilken tidpunkt balans mellan raffinaderikapacitet och efterfrågan på oljeprodukter i Västeuropa kommer att uppnås. Den reviderade långtidsstudie av utvecklingen på energiområdet, World Energy Outlook, som nyligen har publicerats av OECD, tyder på att tillgänglig kapacitet kommer att kunna täcka efterfrågan till omkring mitten av 1980-talet.

Mot denna bakgrund delar jag Statsraffs bedömning att alternativa handlingsvägar bör prövas. Den nämnda norsk-svenska kommittén har pekat på att det finns möjligheter att bygga ut befintliga raffinaderier i såväl Norge som Sverige. Kommittén konstaterar också att utbyggnader där redan gjorda investeringar kan utnyttjas ger lägre investeringskostnader än etablering av motsvarande ny kapacitet.

Enligt min mening bör det nu undersökas om sådana utbyggnader kan utgöra alternativ till Statsraffprojektet, åtminstone på kortare sikt. Detta kräver ett relativt omfattande utredningsarbete i samarbete med de berörda företagen. Det måste också klargöras om de villkor som kan uppnås innebär ett försörjningsmässigt och kommersiellt godtagbart resultat för staten. Jag räknar med att resurserna inom Statsraff kommer att behöva utnyttjas bl. a. i samband med ett sådant utrednings- och förhandlingsarbete.

Parallellt härmed bör det nuvarande Statsraffprojektet hållas aktuellt så att det kan återupptas om en prövning av tillgängliga alternativ skulle ge ett negativt resultat. Därjämte bör vissa markförvärv för projektet fortsätta.

Jag delar Statsföretags uppfattning att Statsraffprojektet måste ses som ett led i en integrerad statlig verksamhet på oljeområdet. F. n. byggs inom Svenska Petroleum AB upp en oljedistributionsrörelse enligt de riktlinjer som fastställdes av statsmakterna våren 1976 (prop. 1975/76: 124, NU 1975/76: 44, rskr 1975/76: 262). Denna verksamhet grundas på inköp av raffinerade produkter på marknaden. I enlighet med verksamhetens försörjningspolitiska syfte skall emellertid Svenska Petroleum efterhand övergå till förvärv av råolja antingen genom avtal med producenter eller genom engagemang i oljeutvinning. Detta kommer att medföra ett behov av raffineringsskapacitet, som på kort sikt kan tillgodoses genom legoraffineringsavtal. Även i samband med förhandlingar om sådana avtal bör resurserna inom Statsraff kunna utnyttjas. Jag avser att återkomma till frågan om de organisatoriska åtgärder som kan behövas i dessa sammanhang.

Av de medel som hittills har ställts till förfogande för Statsraffprojektet i form av lån till Statsföretag återstår nu ca 15 milj. kr. Dessa medel väntas kunna täcka kostnaderna för verksamheten inom Statsraff fram till utgången av nästa budgetår.

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört i det föregående.

[10] **19. Lån till Trivab konfektions AB.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1976/77.

Trivab konfektions AB i Ängelholm utvecklar, tillverkar och säljer skyddskläder för sjukvården och industrin. Företaget sysselsätter f. n. 95 personer. Aktierna i företaget förvaltas av förenade fabriksverken (FFV).

Förenade fabriksverken

FFV har i skrivelse den 3 februari 1977 anfört i huvudsak följande.

Trivab har genom framgångsrik produktutveckling och marknadsföring lyckats att väl etablera sig på den svenska marknaden. Företagets omsättning har under senare år stigit snabbt — från 9,2 milj. kr. budgetåret 1973/74 till 15 milj. kr. budgetåret 1975/76. För budgetåret 1976/77 beräknas omsättningen överstiga 20 milj. kr.

Tillväxten bedöms kunna fortsätta genom ökad efterfrågan på arbetskläder, varför behov av ytterligare produktionskapacitet föreligger. Resultatutvecklingen har likaså varit tillfredställande. 1975/76 redovisade Trivab sålunda ett överskott före dispositioner och skatt på 1,6 milj. kr.

Trivab bedriver f. n. sin rörelse i förhyrda lokaler i Ängelholm och sysselsätter där totalt ca 95 personer. Lokalerna medger inte någon ytterligare produktionsökning.

För att tillgodose den ökade efterfrågan har Trivab lagt ut beställningar bl. a. hos centrala beklädnadsverkstaden (CBV) i Karlskrona, där f. n. ca 25 personer är sysselsatta med produktion åt Trivab.

Riksdagen beslöt år 1976 (prop. 1975/76: 122, NU 1975/76: 62, rskr 1975/76: 420) att CBV skulle avvecklas vid utgången av budgetåret 1976/77.

Med hänsyn till sysselsättningsituationen i Karlskrona och Trivabs behov av ytterligare produktionskapacitet skapas förutsättningar för etablering av en Trivab tillhörig produktionsenhet i Karlskrona. Ca 50 personer kan beredas sysselsättning i en sådan fabrik från den 1 juli 1977. Sysselsättningsbehovet bedöms senare kunna öka.

Den planerade expansionen av verksamheten samt etableringen i Karlskrona erfordrar ett avsevärt större rörelsekapital än det nuvarande. Hittills har behövligt rörelsekapital kunnat tillgodoses bl. a. genom en samordning av verksamheterna vid CBV och Trivab. Den planerade nedläggningen av CBV medför att Trivabs kapitalbehov måste tillgodoses på annat sätt. FFV bedömer kapitalbehovet för Trivab till 5 milj. kr. FFV föreslår att FFV får teckna ytterligare aktier i bolaget och härigenom tillföra bolaget 2 450 000 kr., så att aktiekapitalet kommer att uppgå till 2,5 milj. kr. Vidare föreslås att Trivab av staten erhåller ett t. v. amorteringsfritt lån på 2,5 milj. kr.

Föredraganden

Riksdagen fattade våren 1976 beslut i fråga om förenade fabriksverkens (FFV) fortsatta verksamhetsinriktning m. m. (prop. 1975/76: 122, NU 1975/76: 62, rskr 1975/76: 420). Beslutet innebär bl. a. att konfektionssektorn inom FFV skall avvecklas. Driften vid centrala beklädnadsverkstaden (CBV) i Karlskrona upphör i enlighet med beslutet den 30 juni 1977. Trivab konfektions AB i Ängelholm tillverkar skyddskläder för sjukvården och industrin. Genom en framgångsrik produktutveckling och marknadsföring har Trivab lyckats etablera sig väl på marknaden och kunnat expandera under senare år. Ytterligare expansion bedöms vara möjlig. Eftersom Trivabs lokaler i Ängelholm utnyttjas helt har bolaget bestämt sig för att etablera en filial i Karlskrona, där för ändamålet kvalificerad arbetskraft och lokaler blir lediga då CBV läggs ned. Filialen beräknas till att börja med kunna sysselsätta ca 50 personer.

Trivabs verksamhet har hittills finansierats genom FFV:s konfektionssektor. När CBV läggs ned kommer det finansiella samarbetet att upphöra. Trivab bör därför ges egna finansiella resurser för sin verksamhet. FFV uppskattar Trivabs behov av rörelsemedel till 5 milj. kr.

Jag har ingen erinran mot det angivna beloppet. Det behövs både för att trygga sysselsättningen i Ängelholm och för att etablera filialen i Karlskrona. FFV föreslår att medlen tillförs bolaget dels genom ökning av aktiekapitalet, dels genom ett statligt lån. Bolagets aktiekapital föreslås bli höjt med 2 450 000 kr. till 2,5 milj. kr. Aktieteckningen bör ske till viss överkurs som det bör ankomma på regeringen att bestämma. FFV bör på statens vägnar teckna aktierna. Betalningen för aktierna avses ske genom att FFV till bolaget överlämnar vissa maskiner samt varulager och kundfordringar som FFV nu innehar för bolagets räkning. I fråga om lånet föreslår FFV att detta får uppgå till 2,5 milj. kr. och lämnas bolaget på de villkor som gäller för lokaliseringsslån. Jag förordar att finansieringen av bolaget sker på det sätt FFV har föreslagit.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge förenade fabriksverken att teckna aktier i Trivab konfektions AB till ett värde av 2 450 000 kr.,
2. till *Lån till Trivab konfektions AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kr.

[11] **20. Lån till förprojektering av naturgasledningar m. m.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget på statsbudgeten för budgetåret 1976/77.

Swedegas AB bildades våren 1976 (prop. 1975/76: 124, NU 1975/76: 44, rskr 1975/76: 262) på grundval av ett konsortialavtal mellan statens vattenfallsverk och Svenska Gasföreningens Service AB (SGFS) som företrädare för ett antal kommunala och enskilda intressenter. Vattenfallsverket har 51 % och SGFS 49 % av aktierna. Aktiekapitalet uppgår till 100 000 kr. Avtalet gäller t. o. m. utgången av år 1979.

Swedegas bildades för att överta den centrala utrednings- och kontaktverksamhet om naturgas som tidigare har bedrivits inom dels Svenska Gasföreningen dels den statliga naturgasdelegationen. Det förutsattes att verksamheten skulle bli av ungefär samma omfattning och finansieras av bidrag från intressenterna. För verksamheten under åren 1976 och 1977 beräknades medelsbehovet till sammanlagt ca 1 milj. kr. Vidare förutsattes att Swedegas skulle överta 51 % av aktierna i AB Sydgas och i andra regionala naturgasbolag som kan komma att bildas. Swedegas började sin verksamhet den 1 juli 1976.

Swedegas AB

I skrivelse den 16 februari 1977 hemställer Swedegas AB om bidrag till förprojektering av naturgasledningar m. m. med 10 milj. kr. i form av ett lån med villkorlig återbetalningsskyldighet.

Swedegas framhåller att naturgasfrågan vid mitten av år 1976 kom i ett nytt läge genom utvecklingen i Danmark och Norge. Den danska regeringen lade i maj 1976 fram en energiplan som innebar bl. a. att naturgasen gavs en viktig roll i Danmarks framtida energiförsörjning. År 1985 räknade man med en årlig tillförsel av 2,5 Gm³¹ och år 1995 med 4 Gm³, i första hand genom utnyttjande av förekomster i den danska delen av Nordsjön och senare genom inköp från norska fyndigheter. Förhoppningarna om tillförsel från Norge baserades främst på de norska planerna på en samlingsrörledning för ett antal naturgasfyndigheter i Nordsjön med en förutsedd kapacitet av 20 Gm³ om året från mitten av 1980-talet.

Vid ett möte mellan de danska och norska statsministrarna i juli 1976 uppdrogs åt en dansk-norsk ämbetsmannakommitté att närmare utreda hur gasen skulle kunna föras till Danmark och eventuellt även Sverige. Två alternativa sträckningar för huvudledningen angavs: genom Jylland till Västtyskland eller över dansk kontinentalsockel direkt till Västtyskland, i det senare fallet med en grenledning till Jylland för det dansk-svenska behovet. Det förutsattes att den danska sidan skulle ta kontakter med Sverige för att klarlägga det svenska intresset av att köpa vissa kvantiteter gas.

Det danska statliga bolaget Dansk Olie & Naturgas A/S (DONG) fick i uppdrag att förbereda förprojektering av ett ledningssystem och förhandlingar med olika säljare på norsk sida. DONG tog också kontakt med sin svenska motsvarighet Swedegas. Swedegas uttryckte därvid ett principiellt intresse för import till Sverige av 1,5 à 4 Gm³ i mitten av 1980-talet. Den lägre siffran baserades på en marknad enbart i Skåne, medan den högre siffran förutsatte en utvidgning av distributionen till Västkusten och Göteborgsregionen. De två företagen förklarade sig beredda att bearbeta de tekniska och kommersiella frågorna i samband med import av norsk gas enligt de två alternativ som den dansk-norska kommittén studerade.

Parallellt med diskussionerna om norsk naturgas har Swedegas förhandlat med ett ledande tyskt gasföretag om inköp av en mindre kvantitet naturgas, ca 1 Gm³ om året, under perioden 1981—1991. En sådan leverans skulle enligt bolaget syfta till att bygga upp en naturgasmarknad i Skåne i avvaktan på en mera omfattande introduktion av naturgas från Nordsjön kring mitten av 1980-talet. Även detta projekt förutsätter samarbete med DONG rörande transiteringen över danskt område.

Ett förslag till samarbetsavtal mellan DONG och Swedegas rörande de norska och tyska projekten har utarbetats. De totala planeringskostnaderna m. m. för det norska projektet har av DONG uppskattats till

¹ 1 Gm³ (gigakubikmeter) = 1 miljard m³, motsvarar ca 900 000 m³ tjock eldningsolja.

40 milj. Dkr. åren 1977—1978, varav 11 milj. Dkr. i en första etapp år 1977. Av sistnämnda belopp väntas ca 1,6 milj. Dkr., motsvarande ca 1,2 milj. kr., komma att belasta Swedegas. Till detta kommer beräknade kostnader för det tyska projektet, för marknads- och distributionsutredningar m. m. i Sverige samt för administration med ca 2,8 milj. kr. Bolagets kostnader för år 1977 beräknas alltså till ca 4 milj. kr.

Kostnaderna för en fortsatt bearbetning av de norska och tyska importprojekten under år 1978 uppskattas till 8 milj. kr. Bolaget framhåller att uppskattningen är mycket osäker beroende bl. a. på att frågan om fördelning av kostnaderna mellan DONG och Swedegas ännu inte har avgjorts. För de två åren 1977 och 1978 kan alltså bolagets kostnader uppskattas till sammanlagt 12 milj. kr. Detta belopp innefattar inte kostnader för andra importprojekt som kan komma i fråga under perioden, t. ex. gas från Sovjetunionen eller import i form av flytande gas (LNG).

Bolaget har utgått från att de möjligheter till naturgasimport som i dag står till buds bör nog prövas som ett led i förberedelserna för ett nytt energipolitiskt beslut. Enligt bolagets bedömning utgör de norska och tyska importprojekten i dag den bästa möjligheten för Sverige att få tillgång till naturgas inom överskådlig tid. Bolaget pekar särskilt på att en naturgasimport som ersätter främst tjock eldningsolja kan innebära ökad försörjningstrygghet och betydande miljövinster genom minskade luftföroreningar. Bolaget framhåller emellertid samtidigt att förutsättningarna för att introducera naturgas i Sverige är osäkra.

Vidare framhålls att den angivna insatsen innebär ett betydande ekonomiskt risktagande. Den ställer också helt andra krav på resurser än vad som kunde förutses då bolaget bildades. Bolagets intressenter saknar mot denna bakgrund möjligheter att helt bestrida kostnaderna för de stora importprojekten. Enligt bolagets mening bör dessa kostnader till sin huvuddel åtminstone t. v. betalas av staten. Bolagets intressenter är dock beredda att, under förutsättning av att ett statligt lån på 10 milj. kr. beviljas, öka sina bidrag till bolagets verksamhet till 2 milj. kr. under tvåårsperioden 1977—1978. Därmed skulle finansieringen av verksamheten under perioden kunna säkerställas.

Bolaget understryker att det kan komma att behövas ytterligare insatser för att klarlägga förutsättningarna för en naturgasintroduktion innan ett beslut om att genomföra ett importprojekt kan fattas. Bolaget förutsätter att kostnaderna härför till övervägande del kommer att få bäras av staten. Bolaget framhåller att det även efter ett investeringsbeslut torde komma att krävas statliga insatser i olika former.

Föredraganden

Sedan början av 1970-talet har arbetet pågått på att klarlägga de allmänna förutsättningarna för import till Sverige av naturgas. Såväl staten

som intresserade kommuner och företag har deltagit i arbetet. År 1976 bildades ett särskilt bolag, Swedegas AB, med uppgift att svara för planering och samordning på naturgasområdet. Det förutsattes att bolagets verksamhet skulle bli av relativt begränsad omfattning under de närmaste åren.

Emellertid har nu utvecklingen på naturgasområdet i Danmark och Norge aktualiserat frågan om en mera omfattande svensk insats för utredningar och förprojektering. Det gäller i första hand att klarlägga möjligheterna till import genom Danmark av naturgas från den norska delen av Nordsjön, eventuellt kompletterad med mindre kvantiteter från kontinenten. Swedegas har träffat en preliminär överenskommelse med motsvarande företag i Danmark om ett gemensamt arbetsprogram. Enligt uppskattning av Swedegas innebär programmet för svensk del kostnader av ca 12 milj. kr. under tvåårsperioden 1977—1978, inkl. Swedegas kostnader för marknadsundersökningar m. m. i Sverige. Av detta belopp är delägarna i bolaget beredda att tillskjuta 2 milj. kr., förutsatt att staten bidrar med 10 milj. kr. i form av lån med villkorlig återbetalningsskyldighet.

Enligt min mening är det angeläget att de möjligheter till försörjning med naturgas som nu öppnar sig blir grundligt prövade. De insatser som har föreslagits av Swedegas får ses bl. a. som ett led i den energipolitiska utredningsverksamhet som bedrivs som förberedelse för beslut om den svenska energiförsörjningen under 1980-talet.

Ett danskt-svenskt samarbete rörande möjligheterna att gemensamt utnyttja naturgas från Norge får också ses som ett betydelsefullt led i ett närmare nordiskt samarbete på energiområdet. I sammanhanget kan nämnas att ett möte har ägt rum den 10 februari 1977 mellan de berörda danska och svenska ministrarna, varvid man kom överens om att överläggningar skulle äga rum på tjänstemannanivå om frågor av gemensamt intresse i samband med en naturgasintroduktion.

Jag vill, i likhet med Swedegas, understryka att förutsättningarna för en import av naturgas till Sverige är osäkra. Först mot slutet av 1970-talet väntas det stå klart om det norska samlingsrörledningsprojektet kommer att kunna leda till en naturgasimport till Danmark och Sverige. Några mera betydande bidrag till den svenska energiförsörjningen från naturgasfyndigheterna i Nordsjön kan inte väntas förrän i mitten av 1980-talet.

Mot denna bakgrund anser jag det rimligt att staten bär huvuddelen av den ekonomiska risk som en fortsatt bearbetning av de aktuella importprojekten utgör. Jag förordar att till Swedegas lämnas ett lån med villkorlig återbetalningsskyldighet för att täcka de av bolaget beräknade utrednings- och förprojekteringskostnaderna under åren 1977—1978. Regeringen bör kunna medge användning av medlen även för andra im-

portprojekt än de norska och tyska projekten om utvecklingen gör detta motiverat.

Ett investeringsanslag av 10 milj. kr. bör således anvisas för att lämnas till Swedegas som lån till förprojektering av naturgasledningar m. m. Lånet bör skrivas av i den mån ifrågavarande importprojekt inte kommer till stånd. Det ankommer på regeringen att meddela villkor för lånet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lån till förprojektering av naturgasledningar m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

VI. FONDEN FÖR STATENS AKTIER

[12] **3. Förvärv och teckning av aktier i Svenska Elektriska Materielkontrollanstalten AB.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1976/77.

Officiell provning innefattar sådan teknisk provning, kontroll eller besiktning som är föreskriven i lag eller annan författning och som inte är sådan kontroll som konstruktör, tillverkare, ägare eller annan utan krav på opartiskhet låter utföra i egen verksamhet på eget ansvar (egenkontroll). Den officiella provningen syftar ytterst till att skydda liv, hälsa och egendom.

Statsmakterna antog år 1972 riktlinjer för organisationen av officiell provning och kontroll (prop. 1972: 54, NU 1972: 38, rskr 1972: 199). År 1974 kompletterades riktlinjerna bl. a. genom lagen (1974: 896) om riksprovplatser m. m. (prop. 1974: 162, NU 1974: 52, rskr 1974: 349). Lagen trädde i kraft den 1 januari 1975.

De antagna riktlinjerna syftar till att åstadkomma klara ansvarsförhållanden, ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser och garantier för opartiskhet i den officiella provningsverksamheten.

Organisationen av den officiella provningsverksamheten skall enligt riktlinjerna ske på så sätt att ett antal organ som vart och ett är sakkunnigt inom sitt område och som i övrigt uppfyller vissa krav utses till s. k. riksprovplatser. I enlighet med vad som har anförts i de båda nämnda propositionerna skall garantier skapas för att riksprovplatserna har en opartisk och oberoende ställning. De principer som har antagits av statens provningsanstalt har härvid ansetts böra ligga till grund för de bedömningar som måste göras. Främst skall prövas riksprovplatsens ägarförhållanden, beslutsordning, vinstintressen och verksamhet utöver officiell provning.

Enligt lagen (1975: 444) om beslutanderätt för riksprovplats som ej är myndighet (prop. 1975: 49, NU 1975: 20, rskr 1975: 198) kan sådan

riksprovplats anförtros att pröva frågor som gäller godkännande av produkt eller anläggning eller fastställande av avgift för utförd provning. En förutsättning är dock att riksprovplatsen är bolag eller stiftelse vari staten har ett bestämmande inflytande.

Den officiella provningen inom elmaterielområdet har ännu inte inlemmats i riksprovplatssystemet. Huvuddelen av provningen inom detta område utförs f. n. av Svenska Elektriska Materielkontrollanstalten AB (SEMKO) med stöd av statlig auktorisation.

SEMKO:s ägare — Svenska brandförsvarsföreningen, Svenska elverksföreningen och Sveriges elektroindustriförening — har i skrivelse till regeringen förklarat sig beredda att förhandla med staten om att staten inträder som majoritetsdelägare i bolaget.

Efter remiss har yttrande över skrivelsen avgivits av statens provningsanstalt.

Företrädare för industridepartementet har därefter för statens räkning fört förhandlingar med SEMKO:s ägare om ett statligt övertagande av aktiemajoriteten i bolaget. Förhandlingarna har resulterat i dels ett avtal mellan staten och Sveriges elektroindustriförening om överlåtelse av föreningens aktier i SEMKO till staten, dels ett konsortialavtal mellan å ena sidan staten och å den andra sidan Svenska brandförsvarsföreningen och Svenska elverksföreningen om samarbete vad gäller provning av elektrisk materiel. Samarbetet skall bedrivas genom ett gemensamt ägt bolag i vilket staten förfogar över 51 % av aktierna. Avtalen har träffats den 10 mars 1977 med förbehåll för regeringens godkännande.

Svenska Elektriska Materielkontrollanstalten AB

SEMKO bildades år 1925 av Svenska elverksföreningen och brandförsäkringsbolagen. Provningsverksamheten påbörjades år 1928. Sedan år 1934 ingår den tillverkande industrin som medintressent. Aktiekapitalet uppgår f. n. till 21 000 kr. fördelat på 42 aktier à 500 kr. Av aktierna ägs 18 av Svenska elverksföreningen, 12 av Svenska brandförsvarsföreningen och 12 av Sveriges elektroindustriförening.

Enligt bolagsordningen får ingen utdelning lämnas till aktieägarna. Den av bolaget drivna anstalten fick genom statlig auktorisation år 1935 en monopolställning inom sitt område. Den 30 juni 1976 var 195 personer anställda hos bolaget. Bolagets omsättning uppgick under räkenskapsåret 1975/76 till ca 19,7 milj. kr. Ca 10 000 artiklar typpgodkändes under detta räkenskapsår.

SEMKO har till uppgift att från säkerhetssynpunkt pröva i första hand elektrisk installationsmateriel och sådana bruksföremål som är avsedda att användas i hem och hushåll, på kontor, i butiker, skolor och samlingslokaler. Provning för godkännande sker genom typprovning. På godkänd materiel utförs marknads kontroll av att handelsvaran överens-

stämmer med provat och godkänt utförande. Godkänd materiel skall normalt S-märkas.

SEMKO:s styrelse förvaltar bolagets ekonomi och tillsätter verkställande direktör och övriga högre tjänstemän. Den tekniska verksamheten leds av SEMKO:s nämnd. Av nämndens femton ledamöter utser regeringen nio, däribland ordföranden. Nämnden utser ett provningsutskott och behövt antal normutskott. Vidare fastställer nämnden provningsavgifter och beslutar i övriga frågor som hänger samman med provningsverksamheten.

Provningsutskottet beslutar med ledning av erhållna provningsresultat om provad materiel skall godkännas eller ej. Utskottet kan även upphäva godkännande om marknadskontrollen av materiel ger skäl för detta.

Bestämmelser om provning av elektrisk materiel meddelas av statens industriverk med stöd av kungörelsen (1935: 138) angående kontroll av viss elektrisk materiel (ändrad senast 1973: 575). Provbestämmelserna grundas vanligen på förslag som har utarbetats av normutskott. Dessa förslag utformas så långt det är möjligt i nära anslutning till internationella rekommendationer.

Avtalet med Sveriges elektroindustrieförening

Den 10 mars 1977 träffades med förbehåll för regeringens godkännande ett avtal mellan staten och Sveriges elektroindustrieförening om övertagande av föreningens aktier i SEMKO. Avtalet innebär att staten övertar elektroindustrieföreningens 12 aktier i SEMKO för ett belopp av 1 830 000 kr. Beloppet har beräknats med ledning av en uppskattning av värdet av aktierna i SEMKO som parterna låtit två auktoriserade revisorer utföra. Dessa har samstämmt uppskattat värdet till ca 6,4 milj. kr. Parterna har enats om att vid värderingen utgå från värdet 6,4 milj. kr.

Konsortialavtalet

Samma dag träffades med förbehåll för regeringens godkännande ett konsortialavtal mellan staten på den ena sidan och Svenska brandförsvarsföreningen och Svenska elverksföreningen på den andra sidan om samarbete genom ett gemensamt bolag, SEMKO, för officiell provning enligt lagen om riksprövatplatser.

Avtalet innebär att staten tillsammans med brandförsvarsföreningen och elverksföreningen i fortsättningen skall vara aktieägare i SEMKO. Staten övertar i enlighet med förut nämnda avtal med elektroindustrieföreningen denna förenings samtliga aktier i SEMKO. Bolagets aktiekapital höjs genom fondemission med 1 008 000 kr. och därefter genom nyemission av 942 aktier med ytterligare 471 000 kr. till sammanlagt

1,5 milj. kr. De nyemitterade aktierna tecknas av staten till ett pris av 2 929 620 kr. Av aktiekapitalet kommer staten att äga 51 % och de båda föreningarna tillsammans 49 %.

Priset på aktierna har bestämts med ledning av den tidigare nämnda värderingen.

Enligt avtalet skall bolaget såvitt möjligt börja sin verksamhet som riksprovplats inom området för elektrisk materiel den 1 juli 1977.

SEMKO:s styrelse skall enligt avtalet, utöver dem som enligt lag tillsätts av bolagets anställda, bestå av åtta ledamöter och två suppleanter. Härav väljs fem ledamöter och en suppleant på förslag av staten och tre ledamöter och en suppleant på förslag av brandförsvarsföreningen och elverksföreningen. Till ordförande liksom vice ordförande i styrelsen väljs den som staten föreslår. En revisor och en suppleant för denne väljs på förslag av staten samt en revisor och en suppleant för denna på gemensamt förslag av de bägge föreningarna.

De olika statliga myndigheter, näringslivsorganisationer och andra organisationer som är berörda av SEMKO:s verksamhet skall enligt avtalet beredas skäligt inflytande och skälig insyn i verksamheten genom en rådgivande nämnd. Denna skall bestå av minst tio och högst femton personer som tillsätts av styrelsen. Två ledamöter i nämnden skall utses efter förslag av Sveriges elektroindustriförening och två ledamöter efter förslag av var och en av brandförsvarsföreningen och elverksföreningen. Nämnden skall behandla frågor som rör provningsverksamheten vid SEMKO och därmed sammanhängande angelägenheter. Nämnden eller dess ledamöter skall däremot inte ha direkt insyn i enskilda provningsuppdrag.

I avtalet föreskrivs vidare att styrelsen för SEMKO skall tillsätta ett utskott som består av minst tre och högst fem opartiska sakkunniga jämte personliga suppleanter. En av dessa skall vara chefstjänsteman vid bolaget medan de andra kan vara utomstående. Varje ärende som innebär prövning av fråga som rör godkännande av produkt skall föreläggas utskottet innan beslut fattas.

Enligt avtalet måste parterna vara eniga för att kunna fatta beslut i vissa frågor. Hit hör frågor om ändring av bolagsordning eller aktiekapital samt vissa andra för bolagets verksamhet grundläggande frågor.

Vid bolagets verksamhet skall eftersträvas att aktieägarna erhåller skälig utdelning på sitt aktiekapital. I övrigt skall bolagets rörelse inte drivas i vinstgivande syfte utöver vad som kan vara nödvändigt för att täcka bolagets investeringsbehov eller behov av rörelsekapital.

I avtalet finns vidare bestämmelser bl. a. om att part inte får överlåta aktie till utomstående med mindre övriga parter har erbjudits att förvärva aktien. Förening äger framför staten rätt att förvärva erbjuden aktie. Aktiernas värde bestäms av två opartiska sakkunniga, av vilka staten utser en och föreningarna en. Värderingen skall ske på grundval

av aktiernas värde enligt den förut omnämnda värderingen och med beaktande av utdelning på aktierna.

Konsortialavtalet skall gälla i tio år och förlängs därefter automatiskt med tio år i sänder om det inte sägs upp senast två år före avtals- tidens utgång. Dock kan part säga upp avtalet att upphöra ett år efter uppsägningen om enighet vid upprepade tillfällen inte kunnat uppnås i de frågor där enighet fordras enligt avtalet eller om SEMKO:s verksamhet skulle bedrivas så att syftet med parternas samarbete enligt avtalet äventyras. Sägs avtalet upp skall staten, om föreningarna begär det, lösa in föreningarnas aktier. Vid värdering av aktierna tillämpas därvid samma bestämmelser som gäller vid förvärv av aktie som annars skulle ha överlåtits till utomstående. Begär endast en av föreningarna sådan inlösen, får i första hand den andra föreningen förvärva aktierna.

Föredraganden

Statsmakterna har genom beslut år 1972 och år 1974 dragit upp vissa allmänna riktlinjer för hur den officiella provningsverksamheten i landet skall vara organiserad. Enligt riktlinjerna skall organiseras ett system av riksprovplatser vilka tillsammans skall täcka landets behov av officiell provning, dvs. sådan teknisk provning, kontroll eller besiktning som är föreskriven i lag eller annan författning och som inte är egenkontroll. Riktmärket för denna organisation är att ansvaret för den officiella provningen av varje objekt skall läggas på en enda riksprovplats. Riksprovplatserna skall var och en inom sitt område ha nödvändig sakkunskap och lämplig utrustning. De måste vidare vara fristående från kommersiella och andra intressen på ett sådant sätt att deras opartiskhet kan garanteras. Riktlinjerna har följts upp med lagstiftning, bl. a. lagen (1974: 896) om riksprovplatser m. m.

Hittills har riksprovplatser utsetts för nio olika objektområden. Sålunda har statens provningsanstalt utsetts till riksprovplats för eldningsapparater m. m., vissa fordonskomponenter, elektriska överfyllnadsskydd, redskap för bestämning av volym och massa, ädelmetallarbeten, arkivbeständigt skrivmateriel samt emballage för farliga varor. Vidare har statens maskinprovningar utsetts till riksprovplats för bl. a. grävmaskiner och AB Statens Anläggningsprovning för bl. a. tryckkärl, cisterner och lyftanordningar.

Inom statens provningsanstalt, som på verksplanet har ansvaret för organisationen av den officiella provningen, bereds nu frågan om utseende av riksprovplats för elektrisk materiel.

Huvuddelen av provningen inom området för elektrisk materiel utförs f. n. av Svenska Elektriska Materielkontrollanstalten AB (SEMKO). Bolaget har alltsedan år 1935 statlig auktorisation att från säkerhets- synpunkt prova i första hand elektrisk installation, materiel och sådana bruksföremål som är avsedda att användas i hem och hushåll, på kon-

tor, i butiker, skolor och samlingslokaler. Säkerhetskraven uppställs av statens industriverk, som är föreskrivande myndighet på området. Frågan om godkännande av produkt prövas i vissa föreskrivna former av SEMKO.

SEMKO representerar en betydande sakkunskap och erfarenhet i fråga om provning av elektrisk materiel. Bolaget har också en väl fungerande organisation och lämpliga resurser för denna provning. Bolaget uppfyller dock inte i alla avseenden de krav som måste ställas på en riksprovplats. Ett grundläggande krav på en riksprovplats är som jag nyss nämnde att den är fristående från kommersiella och andra med provningsverksamheten oförenliga intressen på ett sådant sätt att dess opartiskhet kan garanteras.

Aktieägare i SEMKO är Svenska elverksföreningen med 18 aktier samt Svenska brandförsvarsföreningen och Sveriges elektroindustriförening med vardera 12 aktier. Detta innebär att den tillverkande industrin har ägarintressen i bolaget genom elektroindustriföreningen. Detta är inte förenligt med de höga krav i fråga om opartiskhet och oberoende som måste ställas på en riksprovplats. Även om några missförhållanden inte har förelegat i bolagets verksamhet ligger emellertid i de nämnda kraven att riksprovplatsens ägarförhållanden måste vara sådana att inte ens misstanke kan uppstå beträffande riksprovplatsens opartiskhet eller oberoende. Om allmänheten skall ha förtroende för det skydd som den officiella provningen avser att ge, krävs sålunda att de företag vilkas produkter skall provas inte ens indirekt har ägarintressen i riksprovplatsen. Det kan således enligt vad som förutskickades redan i prop. 1972: 54 (s. 29) inte godtas att elektroindustriföreningen kvarstår som delägare i SEMKO. Däremot anser jag att det inte finns hinder mot att elverksföreningen och brandförsvarsföreningen behåller sina ägarintressen i bolaget.

Även vissa andra frågor måste lösas innan SEMKO kan utses till riksprovplats. Av stor praktisk betydelse är möjligheten att till riksprovplatsen överlämna beslutanderätten i t. ex. frågor som rör godkännande av produkt. Enligt lagen (1975: 444) om beslutanderätt för riksprovplats som ej är myndighet kan sådan riksprovplats anförtros att pröva fråga som gäller godkännande av produkt eller anläggning eller fastställande av avgift för utförd provning. En förutsättning är dock att riksprovplatsen är bolag eller stiftelse vari staten har ett bestämmande inflytande. Vad gäller SEMKO är staten f. n. inte delägare i bolaget utan utövar inflytande genom den särskilda nämnd som leder och övervakar provningsverksamheten inom bolaget.

För att SEMKO skall kunna utföra officiell provning av elektrisk materiel som riksprovplats enligt lagen om riksprovplatser med möjlighet att anförtros beslutanderätt enligt lagen om beslutanderätt för riksprovplats som ej är myndighet har, som jag tidigare redovisat, förhandlingar förts

mellan företrädare för industridepartementet och SEMKO:s ägare. Som jag också nämnde har med förbehåll för regeringens godkännande träffats dels ett avtal mellan staten och elektroindustriföreningen om överlåtelse av föreningens aktier i SEMKO till staten, dels ett konsortialavtal mellan staten å ena sidan samt brandförsvarsföreningen och elverksföreningen å den andra sidan om samarbete i fråga om officiell provning av elektrisk materiel.

Avtalet med elektroindustriföreningen innebär att staten övertar föreningens aktier i SEMKO till ett pris av 1 830 000 kr. Enligt konsortialavtalet skall SEMKO:s aktiekapital ökas genom fondemission och genom nyemission till sammanlagt 1,5 milj. kr. De nyemitterade aktierna skall tecknas av staten till ett pris av 2 929 620 kr. Genom förvärvet av elektroindustriföreningens aktier och de nyemitterade aktierna kommer staten att äga 51 % av aktiekapitalet i SEMKO. De övriga aktieägarna, brandförsvarsföreningen och elverksföreningen kommer att tillsammans äga 49 % av aktiekapitalet. De ekonomiska villkoren har bestämts på grundval av den värdering av SEMKO:s aktier som parterna enligt vad jag har nämnt i det föregående låtit två auktoriserade revisorer utföra. Dessa har samstämmigt uppskattat värdet av aktierna per den 30 juni 1976 till ca 6,4 milj. kr. Jag finner för min del de ekonomiska villkoren för aktieförvärven skäligena.

Inom SEMKO förekommer f. n. en uppdelning av ansvarsområden på sådant sätt att styrelsen inte skall ha något inflytande över provningsverksamheten utan denna leds av en särskild nämnd som består av 15 ledamöter. Av dessa utses ordföranden och åtta andra ledamöter av regeringen och sex ledamöter av aktieägarna. Beslut med anledning av företagen provning fattas av ett av nämnden särskilt tillsatt utskott, det s. k. provningsutskottet. Detta består av bolagets verkställande direktör och tre utomstående sakkunniga. Endast för det fall att ledamöterna i provningsutskottet inte kan enas hänskjuts frågan om godkännande av produkt till nämnden för avgörande. Nämndens huvudsakliga uppgift är annars att leda och övervaka provningsverksamheten, att svara för marknadskontrollen, att besluta om avgifter för provning och att utarbeta förslag till de föreskrifter om provning av elektrisk materiel som statens industriverk har att meddela.

Då nu ägarstrukturen ändras torde denna uppdelning av ansvarsområdena inte vara nödvändig. Samtidigt anser jag det önskvärt att den sakkunskap hos myndigheter, företag och institutioner som hittills har kunnat utnyttjas i SEMKO:s verksamhet kan tas tillvara även i framtiden. Detta har tillgodosetts i konsortialavtalet mellan staten, Svenska brandförsvarsföreningen och Svenska elverksföreningen genom att den nämnd som f. n. leder SEMKO:s tekniska verksamhet ombildas till en rådgivande nämnd som tillsätts av styrelsen. Nämndens nuvarande sammansättning förutsätts dock i huvudsak bibehållas. Genom detta organ

kan även i framtiden det goda samarbete som i dag förekommer mellan olika intressenter fortsätta och utvecklas vidare.

Den verksamhet som idag bedrivs av SEMKO:s provningsutskott ändras genom konsortialavtalet på så sätt att utskottet i fortsättningen blir ett rådgivande organ vars yttrande skall inhämtas i alla provningsärenden innan beslut fattas. I övrigt påverkas inte utskottets sammanläggning eller arbetsformer.

De ändringar av ansvarsfördelningen inom SEMKO som konsortialavtalet innebär får inte några negativa följder för den personal som arbetar där.

Konsortialavtalet innebär i övrigt i huvudsak följande. SEMKO:s styrelse skall bestå av — förutom arbetstagarrepresentanter — åtta ledamöter, varav fem väljs på förslag av staten och tre på förslag av föreningarna. Till ordförande liksom vice ordförande i styrelsen skall väljas den som staten därtill föreslår. Vid bolagets verksamhet skall eftersträvas att aktieägarna erhåller skälig utdelning på aktiekapitalet. I övrigt skall bolagets rörelse inte drivas i vinstgivande syfte utöver vad som kan behövas för att täcka bolagets investeringsbehov eller dess behov av rörelsekapital.

I avtalet finns också bestämmelser om att aktie inte får överlåtas till utomstående med mindre övriga parter först har erbjudits att förvärva aktien. Aktiens värde bestäms därvid av två opartiska sakkunniga, av vilka staten utser en och föreningarna en. Värderingen skall ske på grundval av aktiens värde enligt den nyss nämnda värderingen och med beaktande av utdelning på aktien.

Konsortialavtalet skall genomföras och erforderliga åtgärder vidtas så att SEMKO om möjligt kan utses till riksprovplats fr. o. m. den 1 juli 1977. Giltighetstiden för konsortialavtalet är tio år och avtalet förlängs därefter automatiskt med tio år i sänder, om det inte sägs upp senast två år före avtalstidens utgång. Dock kan part säga upp avtalet att upphöra ett år efter uppsägningen om enighet vid upprepade tillfällen inte kunnat uppnås i viktigare frågor eller om SEMKO:s verksamhet skulle bedrivas så att syftet med parternas samarbete enligt avtalet äventyras. Sägs avtalet upp, skall staten, om föreningarna begär det, lösa in föreningarnas aktier. Aktiernas värde bestäms därvid på samma sätt som vid förvärv av aktie som annars skulle ha överlåtits till utomstående.

Jag anser att avtalet även i dessa delar tillgodoser statens intressen på ett tillfredställande sätt.

Om elektroindustriföreningen utträder som aktieägare i SEMKO och staten övertar aktiemajoriteten i bolaget, kommer detta enligt min mening att uppfylla de krav som ställs på en riksprovplats. Det blir också möjligt att anförtro bolaget beslutanderätt enligt lagen om beslutanderätt för riksprovplats som ej är myndighet.

För sammanhangets skull har jag nyss redovisat även sådana delar av

konsortialavtalet där regeringen själv får fatta beslut. Regeringen bör inhämta riksdagens bemyndigande att godkänna konsortialavtalet i vad staten därigenom ikläder sig ekonomisk förpliktelse. Vidare bör medel för förvärv och teckning av aktier i SEMKO anvisas på tilläggsbudgetet så att de redovisade åtgärderna kan genomföras före utgången av budgetåret 1976/77. Jag beräknar medelsbehovet till 4 760 000 kr.

Under det fortsatta arbetet med organisationen av den officiella provningsverksamheten har det visat sig att behov av viss ytterligare lagstiftning föreligger. Jag vill i det här sammanhanget ta upp *frågor om kompletterande lagstiftning* inom ett par områden för officiell provning.

Genom lagen (1975: 69) om explosiva och brandfarliga varor har regeringen bemyndigats att meddela de föreskrifter rörande hanteringen av sådana varor som är påkallade från säkerhetssynpunkt. Bemyndigandet innefattar också rätt att meddela föreskrifter om avgifter för avsyning eller besiktning som sker enligt bestämmelse som meddelats med stöd av bemyndigandet. Regeringen får överlåta nämnda befogenheter till förvaltningsmyndighet.

Med stöd av nämnda lag har regeringen bl. a. meddelat bestämmelser om att provning, kontroll eller besiktning av vissa anordningar skall kunna utföras av organ som för ändamålet har auktoriserats av statens provningsanstalt. Auktorisationsförfarandet och vad därmed sammanhänger medför en hel del arbete och kostnader för provningsanstalten. Dessa kostnader bör tas ut i form av en avgift som läggs på de organ som auktoriseras. F. n. saknas bemyndigande att meddela föreskrifter om sådana avgifter. Lagen om explosiva och brandfarliga varor bör därför ändras. Lagändringen kan lämpligen ges den utformningen att regeringen eller, enligt regeringens bestämmande, förvaltningsmyndighet bemyndigas att meddela föreskrifter om avgifter för provning, kontroll eller besiktning eller annan verksamhet som regeringen föreskriver med stöd av sitt bemyndigande enligt lagen.

Inom området för officiell provning av lyft- och transportanordningar saknas f. n. bemyndigande för regeringen att meddela bestämmelser om provning, kontroll eller besiktning av sådana hissar som står under byggnadsnämndens tillsyn. Gällande bestämmelser i ämnet, som finns i kungörelsen (1939: 783) angående anordnande och begagnade samt tillsyn av vissa hissar (ändrad senast 1976: 140), skiljer sig i olika avseenden från motsvarande bestämmelser för hissar under yrkesinspektionens tillsyn. Detta medför betydande olägenheter för AB Statens Anläggningsprovning, som är riksprovplats för båda kategorierna av hissar. Bolaget har i skrivelser till regeringen begärt att nämnda kungörelse om hissar ändras i enlighet med ett av bolaget upprättat förslag. Förslaget innebär i huvudsak att frågan om godkännande av hiss skall prövas, inte av byggnadsnämnden, utan av riksprovplatsen och i övrigt bl. a. att hissägaren och inte som nu byggnadsnämnden skall ta initiativet till besikt-

ning. Efter remiss har yttranden över förslaget avgetts av arbetarskyddsstyrelsen, statens planverk, statens provningsanstalt och Svenska kommunförbundet. Remissinstanserna har i allt väsentligt lämnat förslaget utan erinran.

De ändringar som behöver göras i kungörelsen berör såväl kommunernas som enskildas åligganden och befogenheter och kan därför inte genomföras annat än efter bemyndigande enligt 8 kap. 7 § regeringsformen. Jag förordar att ett sådant bemyndigande nu inhämtas. Bemyndigandet bör avse inte bara hissar utan lyft- och transportanordningar över huvud taget samt innefatta rätt för regeringen att meddela föreskrifter som rör utförande, användande, besiktning eller tillsyn eller som i övrigt är påkallade från säkerhetssynpunkt. Regeringen bör också ges bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifter för provning, kontroll eller besiktning eller annan verksamhet som skall utföras enligt bestämmelser som regeringen meddelar med stöd av bemyndigandet. Möjlighet bör också finnas att överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter av berört slag. Befogenhet att besluta om avgifter bör kunna delegeras även till kommun. De bemyndiganden som jag nu har berört kan lämpligen ges i en särskild lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om hissar och andra lyft- eller transportanordningar.

I enlighet med det anförda har inom industridepartementet upprättats förslag till dels lag om ändring i lagen (1975:69) om explosiva och brandfarliga varor, dels lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om hissar och andra lyft- eller transportanordningar. Det sistnämnda förslaget har upprättats i samråd med chefen för bostadsdepartementet. Förslagen bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som Bilaga A och B.

Hemställan

Med hänsyn till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. antaga förslaget till lag om ändring i lagen (1975:69) om explosiva och brandfarliga varor,
2. antaga förslaget till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om hissar och andra lyft- eller transportanordningar,
3. bemyndiga regeringen att godkänna konsortialavtalet mellan staten på den ena sidan och Svenska brandförsvarsföreningen och Svenska elverksföreningen på den andra sidan i vad staten därigenom ikläder sig ekonomisk förpliktelse,
4. till *Förvärv och teckning av aktier i Svenska Elektriska Materielkontrollanstalten AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 4 760 000 kr.

*Bilaga A***Förslag till****Lag om ändring i lagen (1975: 69) om explosiva och brandfarliga varor**

Härigenom föreskrives att 1 § lagen (1975: 69) om explosiva och brandfarliga varor skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Regeringen bemyndigas att i fråga om varor som består av eller innehåller explosivt eller pyrotekniskt ämne (explosiva varor) samt i fråga om brandfarliga varor meddela föreskrifter som gäller tillverkning, handel, hantering, förvärv, överlåtelse, transport eller införsel eller som i övrigt är påkallade från säkerhetssynpunkt.

Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om avgifter för *avsynning* eller besiktning enligt bestämmelse som avses i första stycket.

Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om avgifter för *provning, kontroll* eller besiktning *eller annan verksamhet* enligt bestämmelse som avses i första stycket.

Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter som avses i första och andra styckena och åt kommun att meddela sådana föreskrifter som avses i andra stycket.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Bilaga B

Förslag till

Lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om hissar och andra lyft- eller transportanordningar

Härigenom föreskrives följande.

1 § Regeringen bemyndigas att i fråga om hissar och andra lyft- eller transportanordningar meddela föreskrifter som gäller utförande, användande, besiktning eller tillsyn eller som i övrigt är påkallade från säkerhetssynpunkt.

Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om avgifter för provning, kontroll eller besiktning eller annan verksamhet enligt bestämmelse som avses i första stycket.

2 § Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter som avses i 1 § och åt kommun att meddela sådana föreskrifter som avses i 1 § andra stycket.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Bilaga 13

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Mundebo

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser statens allmänna fastighetsfond

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETFOND

Reparations- och underhållskostnader m. m. under akademiska sjukhusets delfond av statens allmänna fastighetsfond. Under posten reparations- och underhållskostnader m. m. har för denna delfond i staten för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1976/77 beräknats 5 994 000 kr.

Direktionen för akademiska sjukhuset

På grund av förelägganden från myndigheter, nya bestämmelser och ändrade driftförhållanden har krav framkommit på angelägna förbättringar, vilka direktionen inte finner det möjligt att genomföra inom ramen för de medel som har anvisats för budgetåret 1976/77. Direktionen beräknar ett medelsbehov på ytterligare 2 485 000 kr. under posten Reparations- och underhållskostnader m. m. för dessa åtgärder.

Föredraganden

Det är angeläget att direktionen får utföra de upprustningsåtgärder som föranleds av påpekanden från yrkesinspektionen, arbetarskyddsstyrelsen och kommunen. Jag förordar att direktionen får möjlighet att utföra åtgärderna under innevarande budgetår. Jag förordar att ytterligare 1,1 milj. kr. anvisas för innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att i staten för statens allmänna fastighetsfond, akademiska sjukhusets delfond, under posten *Reparations- och underhållskostnader m. m.* för budgetåret 1976/77 beräkna ett belopp av ytterligare 1 100 000 kr.

Bilaga 14

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
 PROTOKOLL
 vid regeringssammanträde
 1977-03-24

Föredragande: statsrådet Mundebo

**Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77
 såvitt avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar**

Under innevarande budgetår har begärts investeringsanslag på tilläggsbudgetarna I—III till gällande statsbudget. I enlighet med de principer som hittills har tillämpats bör nu, när avskrivningsbehovet för de olika investeringarna kan överblickas, förslag om erforderliga avskrivningsanslag föreläggas riksdagen. Skulle nya avskrivningsbehov uppkomma eller ändring ske i de till grund för här beräknade avskrivningar liggande förhållandena förutsätter jag att vederbörliga tillägg och jämkningar vidtas av riksdagen.

DRIFTBUDGETEN

UTGIFTER FÖR STATENS KAPITALFONDER

II. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar

Statens allmänna fastighetsfond. Enligt gällande regler för avskrivning av investeringar i allmänna fastighetsfonden utgör grundavskrivning för förvaltningsbyggnader 25 % av anläggningskostnaden och för byggnader för kriminalvården, sjukhus, forskningsinstitut och skolor 50 %. Investeringar i mark avskrivs inte.

Med tillämpning av dessa grunder bör avskrivningsanslag på tilläggsbudget uppföras i enlighet med följande sammanställning.

Anslag	Investering kr.	Avskrivning kr.
Justitiedepartementet:		
Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	14 210 000	7 105 000
Socialdepartementet:		
Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde	2 900 000	725 000
Finansdepartementet:		
Byggnadsarbeten för statlig förvaltning	40 000 000	10 000 000

Anslag	Investering kr.	Avskrivning kr.
Utbildningsdepartementet:		
Byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde	5 650 000	2 825 000
Industridepartementet:		
Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.	1 000 000	500 000

Försvarets fastighetsfond. För investeringar i försvarets fastighetsfond skall enligt gällande regler grundavskrivningsbehovet beräknas schablonmässigt till 50 % av investeringar i kasernbyggnaders delfond, medan total avskrivning tillämpas för investeringar i befästningars delfond. Nybyggnad för ämbetsverk grundavskrivs dock med endast 25 %. Investeringar i mark avskrivs inte.

Under försvarets fastighetsfond har investeringar beräknats om sammanlagt 13 milj. kr. Hela beloppet avser investeringar för kasernbyggnader, varför jag tar upp ett avskrivningsanslag av 6,5 milj. kr.

Statens utlåningsfonder. På tilläggsbudget I har anvisats 250 milj. kr. till studiemedelsfonden. Anslaget bör skrivas av helt. Jag tar upp ett avskrivningsanslag av 250 milj. kr.

Till Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. har på tilläggsbudget II föreslagits ett investeringsanslag av 1 milj. kr. Dessa lån är under viss tid räntefria och löper därefter med 5 % ränta. Jag tar här upp ett avskrivningsanslag av 469 000 kr.

Fonden för låneunderstöd. På tilläggsbudget I har anvisats 2 milj. kr. till Försörjningsberedskapslån. Lånet avses bli ränte- och amorteringsfritt, varför jag tar upp ett avskrivningsanslag av 2 milj. kr.

På tilläggsbudget III föreslås ett anslag av 1,9 milj. kr. till lån till stiftelsen Drottning Victorias örlogshem. Lånet avses bli ränte- och amorteringsfritt. Jag tar upp ett avskrivningsanslag av hela detta belopp. På samma tilläggsbudget föreslås ett anslag av 1,5 milj. kr. till lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Avskrivningsanslaget bör tas upp med 1,5 milj. kr. Vidare föreslås på tilläggsbudget III ett anslag av 750 000 kr. till lån till investeringar för kommersiell service i glesbygd. Vissa lån avses bli ränte- och amorteringsfria. Den hittillsvarande erfarenheten av långivningen tyder på att avskrivningsbehovet schablonmässigt kan beräknas till 50 %. Jag tar upp ett avskrivningsanslag av 375 000 kr. Regeringen har föreslagit att 47 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget III för innevarande budgetår till lån till Åreprojektet. Härav skall 17 milj. kr. utgå som lån till Åre kommun för investeringar i vatten- och avloppsanläggningar m. m. Detta lån

skall enligt regeringens förslag efterges i den takt kommunen tar medlen i anspråk. Jag tar därför upp ett avskrivningsanslag av 17 milj. kr.

Fonden för statens aktier. På tilläggsbudget I har anvisats ett anslag av 100 000 kr. för teckning av aktier i ett norskt aktiebolag för förvaltning av Svenskhemmet Voksenåsen. Aktiekapitalet i bolaget beräknades till 100 000 norska kr. För att ge bolaget ett reservkapital emitterades aktierna till en kurs av ca 125 %. Det i förhållande till aktiernas nominella värde överskjutande beloppet bör skrivas av, varför jag tar upp ett avskrivningsanslag av 20 000 kr. På tilläggsbudget II har föreslagits ett investeringsanslag av 600 milj. kr. för kapitaltillskott till Statsföretag AB. Eftersom ingen aktieutgivning skall ske bör hela beloppet skrivas av. Jag tar upp ett avskrivningsanslag av 600 milj. kr.

På tilläggsbudget III föreslås ett anslag av 5 250 000 kr. för teckning av aktier i Lantbruksnäringsnärings Primärkredit AB. 250 000 kr. utgör överkurs. Det i förhållande till aktiernas nominella värde överskjutande beloppet bör skrivas av, varför jag tar upp ett avskrivningsanslag av 250 000 kr. På tilläggsbudget III föreslås vidare ett anslag av 4 760 000 kr. för förvärv och teckning av aktier i Svenska Elektriska Materielkontrollanstalten AB, m. m. Det i förhållande till aktiernas nominella värde överskjutande beloppet bör skrivas av, varför jag tar upp ett avskrivningsanslag av 3 995 000 kr.

Under återopandande av det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Avskrivning av nya kapitalinvesteringar* i härefter angivna fonder på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa följande reservationsanslag, nämligen

Statens allmänna fastighetsfond

Justitiedepartementet:

Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården 7 105 000

Socialdepartementet:

Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde 725 000

Finansdepartementet:

Byggnadsarbeten för statlig förvaltning 10 000 000

Utbildningsdepartementet

Byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde 2 825 000

Industridepartementet:

Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m. 500 000

Försvarets fastighetsfond

Försvarets fastighetsfond	6 500 000
---------------------------	-----------

Statens utlåningsfonder**Utbildningsdepartementet:**

Studiemedelsfonden	250 000 000
--------------------	-------------

Jordbruksdepartementet:

Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	469 000
---	---------

Fonden för låneunderstöd**Försvarsdepartementet:**

Lån till stiftelsen Drottning Victorias örlogshem	1 900 000
---	-----------

Socialdepartementet:

Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare	1 500 000
---	-----------

Jordbruksdepartementet:

Lån till Åreprojektet	17 000 000
-----------------------	------------

Handelsdepartementet:

Lån till investeringar för kommersiell service i glesbygd	375 000
Försörjningsberedskapslån	2 000 000

Fonden för statens aktier**Ekonomidepartementet:**

Teckning av aktier i Lantbruksnäringsnärings Primärkredit Aktiebolag	250 000
--	---------

Utbildningsdepartementet:

Teckning av aktier i ett norskt aktiebolag för förvaltning av Svenskhemmet Voksenåsen	20 000
---	--------

Industridepartementet:

Kapitaltillskott till Statsföretag AB	600 000 000
Förvärv och teckning av aktier i Svenska Elektriska Materielkontrollanstalten AB, m. m.	3 995 000

Bilaga 15

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringsammanträde
1977-03-24

Föredragande: statsrådet Mundebo

**Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77
såvitt avser avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster****DRIFTBUDGETEN****UTGIFTER FÖR STATENS KAPITALFONDER**

Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. På fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster, vilken förvaltas av riksgäldskontoret, redovisas förluster som har uppkommit på statens kapitalfonder och överförts till fonden i den ordning regeringen har bestämt i varje särskilt fall.

I statsbudgeten för budgetåret 1976/77 finns uppfört ett anslag av 1 milj. kr. för reglering av uppkommande kapitalmedelsförluster.

Avskrivning mot fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster görs vanligen per den 30 juni varje år. Enligt en skrivelse från riksgäldskontoret, som har redovisats i prop. 1976/77: 100 bil. 23, utgjorde behållningen på fonden per den 30 juni 1976 drygt 22 milj. kr.

I prop. 1976/77: 57 om kapitaltillskott till Norrbottens Järnverk AB har regeringen föreslagit riksdagen att medge att tio av staten lämnade lån till Norrbottens Järnverk AB efterges jämte de vid dagen för eftergivandet upplupna räntorna för lånen. Aktuella lån uppgår till 488 milj. kr. Om riksdagen ansluter sig till regeringens förslag bör enligt gällande principer dessa lån avskrivas och erforderliga avskrivningsmedel täckas med anlåtande av fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Regeringen har vidare fattat beslut om avskrivning av vissa lån till AB Atomenergi om sammanlagt ca 50 milj. kr. (prop. 1975/76: 109, NU 1975/76: 43, rskr 1975/76: 261). Regeringen har också beslutat att en förlust om ca 16,5 milj. kr. som har uppkommit på statliga bostadslån som beviljats Stiftelsen Ösmo Bostäder skall föras över till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Till följd av riksdagens beslut (prop. 1975/76: 100 bil. 8 s. 195, TU 1975/76: 19, rskr 1975/76: 209) om ersättning till SJ för drift av olönsamma järnvägslinjer m. m. har det ersättningsberättigade bannätet vid SJ utökats fr. o. m. budgetåret 1976/77. Efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet föreslår jag att det förräntningspliktiga statskapitalet för SJ skrivs ned med 43,4 milj. kr. per den 30 juni 1977 samt att förräntningsplikten sätts ned redan fr. o. m. innevarande budgetår med ett belopp som motsvarar räntan på det belopp som skrivs ned eller med 3,5 milj. kr. Nedskrivningen bör ske genom anlitande av fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster. Jag föreslår därför att 43,4 milj. kr. anvisas för detta ändamål som en avsättning till fonden.

Jag övergår nu till frågan om SJ:s rörelseresultat för innevarande budgetår. SJ beräknas inte kunna uppnå full kostnadstäckning i sin verksamhet under innevarande budgetår. Detta beror bl. a. på konjunkturutvecklingen. Hur stor bristen blir beror bl. a. på hur kostnader och trafikcfterfrågan utvecklas fram till budgetårets slut. Utfallet kan även komma att påverkas av resultatet av den beräkning som nu pågår av avgifterna för kompletteringspensioner för SJ:s anställda.

För att det inte skall uppstå underskott i resultaträkningen för statens järnvägar för budgetåret 1976/77 har regeringen den 10 mars 1977 beslutat medge att avsättningarna till värdeminskningsskontot får minskas med det belopp som kan behövas. Enligt samma beslut skall SJ, sedan bokslutet för budgetåret har färdigställts, anmäla till regeringen med vilket belopp den medgivna minskningen har verkställts.

Med minskade avskrivningar ökar det förräntningspliktiga statskapitalet. För att kompensera SJ för detta förordar jag efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet att det förräntningspliktiga statskapitalet för SJ i förekommande fall får skrivas ned med det belopp med vilket avskrivningarna minskas för budgetåret 1976/77. Beslut om nedskrivningen bör få fattas av regeringen sedan SJ har anmält med vilket belopp man har minskat avskrivningarna. Nedskrivningen bör ske per den 1 juli 1977 genom anlitande av fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Av min redogörelse för fondens utnyttjande framgår att behov av ytterligare avskrivningsmedel föreligger. En viss reserv är härutöver nödvändig för att täcka kommande avskrivningsbehov.

Jag förordar därför att 900 milj. kr. anvisas för ytterligare regleringar av oreglerade kapitalmedelsförluster.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett anslag av 900 000 000 kr.

Bilaga 16

Förteckning

över av regeringen hos riksdagen i prop. 1976/77: 125 begärda anslag på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77

DRIFTBUDGETEN

A. Egentliga statsutgifter

<i>III. Utrikesdepartementet</i>		
A 3	Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat, <i>reservationsanslag</i>	525 000
E 4	Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut, <i>reservationsanslag</i>	254 000
<i>IV. Försvarsdepartementet</i>		
H 9	FN-styrkors verksamhet utomlands, <i>reservationsanslag</i>	60 500 000
<i>V. Socialdepartementet</i>		
A 2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 600 000
<i>VI. Kommunikationsdepartementet</i>		
A 2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 238 000
B 3	Byggande av statliga vägar, <i>reservationsanslag</i>	104 000 000
<i>VIII. Utbildningsdepartementet</i>		
A 2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 000 000
G 13	Bidrag till särskilda vuxenutbildningsåtgärder, <i>reservationsanslag</i>	310 000
<i>IX. Jordbruksdepartementet</i>		
B 18	Särskilt stöd till jordbruk och skogsbruk, m.m. i Norrbottens län, <i>reservationsanslag</i>	15 000 000
J 2	Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof, m.m., <i>reservationsanslag</i>	3 000 000
<i>X. Handelsdepartementet</i>		
A 2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 500 000
<i>XI. Arbetsmarknadsdepartementet</i>		
A 2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 200 000
B 3	Sysselsättningskapande åtgärder, <i>reservationsanslag</i>	757 220 000
C 5	Särskilda åtgärder för arbetsanpassning, <i>reservationsanslag</i>	68 500 000
D 3	Åtgärder för invandrare, <i>reservationsanslag</i>	100 000

XIII. Industridepartementet

A 3	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	15 000 000
A 4	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	450 000
B 16	Medelstillskott till Statsföretag AB för finansiering av ett till Norrbottens Järnverk AB knutet investmentbolag, <i>reservationsanslag</i>	25 000 000
	Summa egentliga statsutgifter	1 061 397 000

B. Utgifter för statens kapitalfonder**II. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar***B. Statens allmänna fastighetsfond*

J u s t i t i e d e p a r t e m e n t e t :

3	Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	7 105 000
---	--	-----------

S o c i a l d e p a r t e m e n t e t :

10	Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde	725 000
----	---	---------

F i n a n s d e p a r t e m e n t e t :

11	Byggnadsarbeten för statlig förvaltning	10 000 000
----	---	------------

U t b i l d n i n g s d e p a r t e m e n t e t :

15	Byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde	2 825 000
----	--	-----------

I n d u s t r i d e p a r t e m e n t e t :

17	Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.	500 000
----	--	---------

C. Försvarets fastighetsfond

2	Marinförband: Anskaffning av anläggningar	3 000 000
3	Flygvapenförband: Anskaffning av anläggningar	3 500 000

D. Statens utlåningsfonder

U t b i l d n i n g s d e p a r t e m e n t e t :

5	Studiemedelsfonden	250 000 000
---	--------------------	-------------

J o r d b r u k s d e p a r t e m e n t e t :

8	Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	469 000
---	---	---------

E. Fonden för låneunderstöd

F ö r s v a r s d e p a r t e m e n t e t :

a	Lån till Stiftelsen Drottning Victorias örlogshem	1 900 000
---	---	-----------

S o c i a l d e p a r t e m e n t e t :

1	Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare	1 500 000
---	---	-----------

J o r d b r u k s d e p a r t e m e n t e t :

aa	Lån till Åreprojektet	17 000 000
----	-----------------------	------------

	H a n d e l s d e p a r t e m e n t e t:	
9	Lån till investeringar för kommersiell service i glesbygd	375 000
10	Försörjningsberedskapslån	2 000 000
	<i>F. Fonden för statens aktier</i>	
	E k o n o m i d e p a r t e m e n t e t:	
aa	Teckning av aktier i Lantbruksnäringsnärings Primärkredit AB	250 000
	U t b i l d n i n g s d e p a r t e m e n t e t:	
a	Teckning av aktier i ett norskt aktiebolag för förvaltning av Svenskhemmet Voksenåsen	20 000
	I n d u s t r i d e p a r t e m e n t e t:	
3	Kapitaltillskott till Statsföretag AB	600 000 000
4	Förvärv och teckning av aktier i Svenska Elektriska Materielkontrollanstalten AB, m. m.	3 995 000

III. Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster

1	Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster	900 000 000
	Summa utgifter för statens kapitalfonder	1 805 164 000
	Summa för driftbudgeten	2 866 561 000

KAPITALBUDGETEN**Kapitalinvestering****I. Statens affärsverksfonder****E. Förenade fabriksverken**

4	Teckning av aktier i ett aktiebolag för försäljning av viss stirlingprodukt	450 000
---	---	---------

F. Statens vattenfallsverk

1	Kraftstationer m. m.	22 630 000
---	----------------------	------------

G. Domänverket

4	Inköp av vissa skogsmaskiner	25 000 000
---	------------------------------	------------

II. Statens allmänna fastighetsfond**J u s t i t i e d e p a r t e m e n t e t:**

3	Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	14 210 000
---	--	------------

U t b i l d n i n g s d e p a r t e m e n t e t:

15	Byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde	5 650 000
----	--	-----------

V. Fonden för låneunderstöd

	Försvarsdepartementet:	
a	Lån till stiftelsen Drottning Victorias Örlogshem	1 900 000
	Socialdepartementet:	
1	Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare	1 500 000
	Handelsdepartementet:	
9	Lån till investeringar för kommersiell service i glesbygd	750 000
	Industridepartementet:	
19	Lån till Trivab konfektions AB	2 500 000
20	Lån till förprojektering av naturgasledningar m. m.	10 000 000

VI. Fonden för statens aktier

	Ekonomidepartementet:	
aa	Teckning av aktier i Lantbruksnäringarnas Primärkredit Aktiebolag	5 250 000
	Industridepartementet:	
3	Förvärv och teckning av aktier i Svenska Elektriska Materielkontrollanstalten AB, m. m.	4 760 000
	Summa för kapitalbudgeten	94 600 000